

Maa- ja metsätalous-
ministeriö

Luomu 2.0 -ohjelman toimeenpanosuunnitelma

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2023:1

Luomu 2.0 –ohjelman toimeenpanosuunnitelma

Maa- ja metsätalousministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Maa- ja metsätalousministeriö

Tekijänoikeuslaki (404/1961) 9 § Tekijänoikeussuojaa vailla olevat teokset

ISBN pdf: 978-952-366-855-3

ISSN pdf: 1797-397X

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Luomu 2.0 –ohjelman toimeenpanosuunnitelma

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2023:1

Julkaisija Maa- ja metsätalousministeriö

Yhteisötekijä Maa- ja metsätalousministeriö

Kieli Suomi

Sivumäärä 55

Tiivistelmä

Luomu 2.0 toimeenpanosuunnitelman tavoitteina on, että vuoteen 2030 mennessä luomutuotantoalaa olisi 25 prosenttia koko peltoalasta, luomukeruuola olisi kaksikertaistunut noin 14 miljoonaan hehtaariin ja luomuvesiviljely saadaan alkuun. Tavoitteena on myös, että julkisten ruokapalveluiden elintarvikehankinnoista luomun osuus olisi 18 prosenttia vuoteen 2025 mennessä ja 25 prosenttia vuonna 2030. Tulevan hallitusohjelman kirjaukset osaltaan vaikuttavat luomutavoitteiden toteutumiseen. Luomuohjelma toteutuu ainoastaan koko ketjun panostuksilla ja sitoutumisella luomutuotannon kehittämiseen. Toimeenpanosuunnitelma on koottu yhteistyössä luomualan sidosryhmien ja hallinnon kesken maa- ja metsätalousministeriön vetämissä työryhmissä.

Luomutuotanto ei ole riippuvaista kemiallisista lannoitteista tai torjunta-aineista. Luomutuotantoa on tehostettava, satopotentiaalia on paljon käytettävissä, ja näin myös luomutuotantoa saadaan tuottavammaksi. Tämän vuoden alusta voimaan tulleen CAP-strategian avulla varmistetaan huoltovarmuutta, mutta myös parannetaan ympäristön tilaa tukemalla mm. luomutuotantoa.

Luomutuotannon vahvistaminen edellyttää osaamisen lisäämistä koko ketjussa pelolta pöytään. Tavoitteisiin päästään tutkimukseen, neuvontaan ja koulutukseen panostamalla ja näiden keskinäisellä yhteistyöllä. Luomuosaamisen kehittäminen hyödyttää laajemmin koko suomalaista ruokaketjua.

Asiasanat luomuruoka, luomutuotteet, ruokajärjestelmät, ruoka

ISBN PDF 978-952-366-855-3

ISSN PDF 1797-397X

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-855-3>

Plan för genomförande av ekoprogrammet Luomu 2.0

Jord- och skogsbruksministeriets publikationer 2023:1

Utgivare Jord- och skogsbruksministeriet

Utarbetad av Jord- och skogsbruksministeriet

Språk Finska

Sidantal

55

Referat

Planen för genomförande av ekoprogrammet Luomu 2.0 har som mål att 25 procent av åkerarealen ska användas till ekologisk produktion, arealen för plockning av ekologiska naturprodukter ska ha fördubblats till cirka 14 miljoner hektar och produktionen av ekologiska vattenbruksprodukter ska ha inletts senast 2030. Ett mål är också att ekologiska produkter ska utgöra 18 procent av den offentliga måltidsservicens livsmedelsuppköp 2025 och 25 procent 2030. Regeringsprogrammet för följande regering inverkar på huruvida alla mål för den ekologiska produktionen nås. Ekoprogrammet blir genomfört endast om det satsas inom hela kedjan och om man föresätter sig att utveckla den ekologiska produktionen. Genomförandeplanen har sammanställts i samarbete mellan berörda grupper inom ekobranschen och förvaltningen genom arbetsgrupper som letts av jord- och skogsbruksministeriet.

Den ekologiska produktionen är inte beroende av kemiska gödnings- eller bekämpningsmedel. Den ekologiska produktionen bör effektiviseras, eftersom det finns en stor skördepotential och den ekologiska produktionen kan bli produktivare. Med hjälp av den nya strategiska CAP-planen, som trädde i kraft vid ingången av året, säkerställs försörjningsberedskapen samtidigt som också miljöns tillstånd förbättras genom att bland annat den ekologiska produktionen stöds.

För att den ekologiska produktionen ska bli starkare krävs det mer kunskap i hela livsmedelskedjan från jord till bord. Målen kan nås genom satsningar på forskning, rådgivning och utbildning och genom samarbete dem emellan. Utveckling av kunskaperna och kompetensen inom ekologisk produktion gynnar hela den finländska livsmedelskedjan.

Nyckelord ekologisk mat, ekoprodukter, livsmedelssystem, mat

ISBN PDF 978-952-366-855-3

ISSN PDF

1797-397X

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-855-3>

The Implementation Plan for the Organic 2.0 Programme

Publications of the Ministry of Agriculture and Forestry 2023:1

Publisher	Ministry of Agriculture and Forestry		
Group author	Ministry of Agriculture and Forestry		
Language	Finnish	Pages	55

Abstract

The aim of the Implementation Plan for the Organic 2.0 - Finland's National Programme for Organic Production 2030 is that, by 2030, 25% of the total arable area would be under organic production, the collection area of wild organic products would have doubled to 14 million hectares and organic aquaculture would have been started. Another aim is that 18% of the food procured by public food services by 2025 and 25% by 2030 would be organic. The achievement of the targets for organic production also depend on the content of the next Government Programme. The implementation of the Organic 2.0 Programme requires contributions and commitment to develop organic production from the entire chain. The Implementation Plan has been drawn up in cooperation between the stakeholders in the organic production sector and administration in workshops led by the Ministry of Agriculture and Forestry.

Organic production does not depend on chemical fertilisers or pesticides. There is plenty of harvesting potential in organic production, but its efficiency must be further improved to improve the productivity of organic production. The CAP Strategic Plan that entered into force at the beginning of this year will not only ensure security of supply but will also improve the state of the environment by supporting e.g. organic production.

Strengthening organic production requires competence building throughout the chain from farm to fork. The objectives can be reached by investing in research, advice and education and through collaboration between these. There are extensive benefits to be gained from the work to enhance competence in organic production for the entire Finnish food chain.

Keywords organic food, organic products, food systems, food

ISBN PDF 978-952-366-855-3 **ISSN PDF** 1797-397X

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-855-3>

Sisältö

Alkusanat	8
1 Tavoite 1: Luomun kulutuskysyntä kasvaa	9
1.1 Luomutietoisuus nousee viestinnän ja kampanjoiden avulla	10
1.2 Luomun käytön kestävyysyhyötyjä selvennetään - Luomusta on tarjolla objektiivista ja luotettavaa tietoa riittävän selkeässä muodossa	11
1.3 Luomun kehittäminen matkailupalveluissa	12
2 Tavoite 2. Ammattikeittiöiden luomun käytön lisääminen	14
2.1 Luomutuotannon lisäarvo ja ekologiset hyödyt näkyviin - Hyödyt esille ympäristö- ja ilmastovaikutusten vähentämisessä ja eläinten hyvinvoinnissa	14
2.2 Vuoropuhelun lisääminen koko ketjun kesken kotimaisen luomualkutuotannon ja -tuotteiden kehittämiseksi ammattikeittiöiden ja ruokapalveluiden tarpeisiin ..	15
2.3 Luomun osuuden lisääminen koulujakelujärjestelmässä yksinkertaistamalla järjestelmää, lisäämällä tuotevalikoimaa (yhteistyössä ruokapalveluiden kanssa) ja tarkastelemalla tuen suuruutta – koulujakelustrategian/ liitännäistoimien arviointi	16
2.4 Selvitetään Portaat luomuun -ohjelman vaikuttavuus ja kehittämistarpeet, osana selvitystä arvioidaan tarvetta kehittää ohjelma ammattikeittiöiden sertifioiduksi luomujärjestelmäksi	17
2.5 Luomu osaksi ruoka-, kunta-, hyvinvointialue- ja hankintastrategioita	17
3 Tavoite 3. Luomuelintarvikkeiden valikoima kasvaa ja jalostusaste nousee	19
3.1 Luomuelintarvikejalostuksen tutkimusta lisätään	19
3.2 Elintarvikeyritysten, hankintaorganisaatioiden ja ammattikeittiöiden yhteistyön kehittäminen	20
3.3 Elintarviketeollisuus ja kauppa näkevät luomualan mahdollisuutena ja tulevaisuuden alana. Raaka-aineen saannin varmentamiseksi sopimustuotantoa lisätään	21
3.4 Elintarviketeollisuudessa työskentelevien luomuosaaminen kasvaa	22
4 Tavoite 4. Suomesta merkittävä luomutuotteiden viejämaa	23
4.1 Yritysten kannustaminen luomuviennin kasvattamiseen	24
4.2 Luomuelintarvikeviennin edistämisyhteistyö	25
4.3 Ylläpidetään tietoja eri maiden kansallisista luomustandardeista ja täydennetään tietopalveluja tärkeimpien luomuviennin kohdemaiden yksityisten luomumerkkien vaatimusten osalta	26
5 Tavoite 5. Luomutuotannon lisääminen	27
5.1 Kannustetaan tuottamaan kotimaan ja viennin kysyntään vastaavia raaka- aineita	27
5.2 Hehtaarisatojen ja viljelyvarmuuden kasvattaminen viljelymenetelmiä ja osaamista kehittämällä	28

5.3	Luomueläintuotannon vahvistaminen	30
5.4	Viljelytapojen kehittäminen ja viljelijöiden osaamisen ja yhteistyön lisääminen tutkimuksen, koulutuksen ja neuvonnan keinoin.....	32
5.5	Kannustetaan neuvonnan ja tutkimuksen keinoin erikoistuotteiden tuotannon lisäämiseen.....	33
5.6	Luomusiemenen ja -taimien tuotannon kaksinkertaistaminen. Luomulajikekokeiden perustaminen	35
5.7	Edistetään tilojen välisen yhteistyön kehittymistä.....	36
6	Tavoite 6. Luomukeruuotannon kasvattaminen	37
6.1	Luomukeruuotannon alan kasvattaminen ja keruualan hyödyntämisen tehostaminen	38
6.2	Kehitetään kattava, digitaalinen metsätietojärjestelmä luomukeruuotantoon.....	39
6.3	Kehitetään luomukelpoisia tuotantopanoksia ja lisää niiden käyttöä.....	40
6.4	Vahvistetaan viestinnän ja markkinoinnin keinoin koko toimijaketjun tietoisuutta luomukeruuotantosta ja sen mahdollisuuksista ja vahvuuksista	40
6.5	Luomukeruuotannon kehittämisen	41
7	Tavoite 7: Luomuvesiviljelyn käynnistäminen	42
7.1	Käydään läpi lainsäädännön esteet ja mahdollisuudet.....	43
7.2	Kuullaan luomukalan tuottajina kehittyneiden tanskalaisten ja irlantilaisten tuottajien kokemuksia.....	43
7.3	Arvioidaan luomutuotannon kannattavuutta ja luomukalan kysyntää sekä ASC ympäristömerkin merkitystä.....	44
7.4	Pohditaan ratkaisuja mahdollisten esteiden varalta ja harkitaan toimia luomutuotannon käynnistämisen mahdollistamiseksi.	44
8	Tavoite 8: Luomuosaamisen ja tiedon lisääminen	45
8.1	Perustiedot luomusta toisen asteen ammatillisen opetuksen ja korkeakoulujen opetussuunnitelmiin.....	45
8.2	Maatalous- ja opetushallinnon välisen yhteistyön lisääminen	46
8.3	Luomututkimustulokset nopeasti tilojen ja yritysten käyttöön	46
8.4	EU:n tutkimus- ja innovaatiovarojen ja EIP-Agri varojen hyödyntäminen.....	48
8.5	Luomuneuvonnan laadun turvaaminen tuotanto- ja yritysneuvonnassa.....	49
9	Tavoite 9. Lainsäädäntö ja valvonnan kehittäminen	51
9.1	Kehittäminen valvonnan järjestämisessä ja laadunvarmistamisessa	51
9.2	Ryhmäsertifiointi.....	52
9.3	Valvonnan menetelmien kehittäminen, erityisesti sähköisten menetelmien kehittäminen	53
9.4	Ehkäistään luomutuotteisiin liittyvää petoksellista toimintaa	53
9.5	Selvitetään luomusektorin tiedon käsittelyyn liittyvät tarpeet. Kehitys- ja innovaatiovarojen ohjaus tiedon käsittelyn tehostamiseksi luomutuotannossa pellolta pöytään	54

ALKUSANAT

Luomu 2.0 toimeenpanosuunnitelman tavoitteina on, että vuoteen 2030 mennessä luomutuotantoalaa olisi 25 prosenttia koko peltoalasta, luomukeruuola olisi kaksikertaistunut noin 14 miljoonaan hehtaariin ja luomuvesiviljely saadaan alkuun. Tavoitteena on myös, että julkisten ruokapalveluiden elintarvikehankinnoista luomun osuus olisi 18 prosenttia vuoteen 2025 mennessä ja 25 prosenttia vuonna 2030. Tulevan hallitusohjelman kirjaukset osaltaan vaikuttavat luomutavoitteiden toteutumiseen. Mutta luomuohjelma toteutuu ainoastaan koko ketjun panostuksilla ja sitoutumisella luomutuotannon kehittämiseen. Toimeenpanosuunnitelma on koottu yhteistyössä luomualan sidosryhmien ja hallinnon kesken maa- ja metsätalousministeriön vetämissä työryhmissä.

Tämän hetkessä koko maailmaa käsittävässä elintarvikkeiden huoltovarmuuden kannalta kriittisessä ajassa luomun mahdollisuudet on tunnustettava. Luomutuotanto ei ole riippuvaista kemiallisista lannoitteista tai torjunta-aineista. Luomutuotantoa on tehostettava, satopotentiaalia on paljon käytettävissä, ja näin myös luomutuotantoa saadaan tuottavammaksi. Tämän vuoden alusta voimaan tulleen CAP-strategian avulla varmistetaan huoltovarmuutta, mutta myös parannetaan ympäristön tilaa tukemalla mm. luomutuotantoa.

Luomutuotannon vahvistaminen edellyttää osaamisen lisäämistä koko ketjussa pelolta pöytään. Tavoitteisiin päästään tutkimukseen, neuvontaan ja koulutukseen panostamalla ja näiden keskinäisellä yhteistyöllä. On myös tärkeää huomioida, että luomuosaamisen kehittäminen hyödyttää laajemmin koko suomalaista ruoantuotantoa.

Toimenpiteiden toteutumista seurataan Luomu 2.0 –ohjelman mukaisesti kahden vuoden välein yhdessä luomualan toimijoiden kanssa.

Haluan kiittää kaikkia tämän toimeenpanosuunnitelman valmisteluun osallistuneita sekä erityisesti kaikkia teitä, joiden sitoutumisella ja käytännön toimenpiteillä pääsemme yhdessä asettamiimme tavoitteisiin.

Helsingissä 8. helmikuuta 2023

Kansliapäällikkö Jaana Husu-Kallio

1 Tavoite 1: Luomun kulutuskysyntä kasvaa

- luomun markkinaosuus 5 % vuonna 2030. Luomutuotteiden kulutuskysyntää, vientiä ja luomutuotantoa on kasvatettava tasapainoisesti

Välitavoitteet

- Vuonna 2025: 40% suomalaisista tunnistaa varmasti EU:n luomumerkin luomumerkiksi ja suomalaisista 35% on luomun aktiivikäyttäjiä
- Vuonna 2030: luomun markkinaosuus on 5 % ja suomalaisista luomun aktiivikäyttäjiä on 40 %

Toimenpiteet

1.1 Luomutietoisuus nousee viestinnän ja kampanjoiden avulla

Kuluttajien, ruokapalvelutoimijoiden sekä hallinnon ja viranomaisten luomusaamista ja ymmärrystä tulee lisätä. Viranomaisten on tultava vahvemmin mukaan luomusta viestimiseen. Luomuviestintä perustuu tutkittuun tietoon.

Tietoa luomutuotannosta ja luomumerkeistä jaetaan esimerkiksi alueellisissa ja valtakunnallisissa hankkeissa sekä EU:n rahoittamissa menekinedistämishankkeissa. Luomun markkinointiin ja brändäämiseen hankitaan lisää oppia muiden maiden esimerkeistä. Markkinaseurantaa on kehitettävä tuoteryhmittäin. Päivittäistavarakauppa ry julkaisee nyt tietoja neljännesvuosittain COICOP 5 tasolla, mikä ei luokittele luomua. Pro Luomu tekee markkinaseurantaa, mutta tavoitteena on saada luomumyynnin seuranta osaksi Tilastokeskuksen seurantaa. Osallistutaan vuosittain EU:n luomupäivään syyspäivän tasauksena 23.9. ja EU Organic Awards-kilpailuun.

Mittarit

- Kuluttajaryhmien kehittymisen, luomumerkin tunnettuuden ja luomutietoisuuden kasvun seuranta luomun kuluttajabarometrin avulla
- Luomu.fi –sivuston kävijämäärä
- EU:n menekinedistämiskampanjoiden lukumäärä
- Vertailu muiden maiden luomun kehitykseen /mitä tilastoja on saatavilla

Mahdolliset rahoituslähteet

- EU:n menekinedistämisvarat
- Valtakunnalliset ja alueelliset hankkeet tiedon välittäjänä ja kokoajana
- Pro Luomun EU-hankkeet Hyvä merkki -hanke ja Nudging Organic -hanke rahoittavat luomuviestintää ainakin 2024 loppuun asti
- Yritysrahoitus

1.2 Luomun käytön kestävyshyötyjä selvennetään - Luomusta on tarjolla objektiivista ja luotettavaa tietoa riittävän selkeässä muodossa

Synteesiraporttien tuottaminen olemassa olevaan tutkimustietoon pohjautuen ja uusien tutkimushankkeiden käynnistäminen tunnistettujen tiedontarpeiden täyttämiseksi ovat keskeisiä toimia, joilla tätä tavoitetta voidaan edistää. Synteesiraportteja pystytään tuottamaan Luomuinstituutin nykyisellä rahoituksella yksi kappale vuodessa vuosina 2022-2023. Luomuinstituutin rahoitus on sidottu hallitusohjelmaan ja jatko vuodesta 2024 lähtien on avoinna. Rahoituksen turvaaminen vähintään nykyisellä tasolla mahdollistaa toiminnan jatkamisen ja tavoitteiden saavuttamisen.

Luomuinstituutti tuottaa tiedeviestintää luomusta ja julkaisee sitä omilla verkkosivuillaan ja sosiaalisen median kanavissa sekä tekee mediayhteistyötä luomututkimuksen näkyvyyden edistämiseksi. Luomuinstituutin viestinnän kohderyhmänä ovat kuluttajat, viljelijät, yritykset, media, viranomaiset ja tutkimus- ja koulutustoimijat. Luomututkimuksesta ja luomutuotannosta välitetään suurelle yleisölle tietoa myös seminaarien, luentojen ja lehtikirjoitusten muodossa.

Luomuinstituutti tuottaa vuonna 2023 avautuvan, kaikille avoimen Luomu MOOC kurssin (laajuus 2 op) osaksi Helsingin yliopiston opetustarjontaa. Kurssin tavoitteena on esitellä luomutuotantoa koko ruokajärjestelmässä, jotta kaikilla luomutuotannosta kiinnostuneilla olisi mahdollisuus saada peruskäsitys luomutuotannosta osana ruokajärjestelmäämme.

Mittarit

- Julkaisujen lukumäärä
- Tiedeviestinnän saavutettavuutta seurataan kävijätiedon avulla
- LuomuMOOC-kurssin osallistujamäärä

Mahdolliset rahoituslähteet

- Luomuinstituutin rahoituksella tuotetaan LuomuMOOC-kurssi ja toteutetaan tiedeviestintää
- Tutkimusrahoitus

1.3 Luomun kehittäminen matkailupalveluissa

Luomumatkailu vahvistaa luomuelinkeinoja, kasvattaa luomuruuan markkinoita ja luo maaseudulle uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Se lähentää luomutuottajia ja kuluttajia toisiinsa.

EU-komission Luomun toimintaohjelmassa kannustetaan jäsenvaltioita tukemaan ”luomualueiden” kehittämistä ja toteuttamista (biodistricts), jotka yhdistävät luomun ja matkailun. Tavoitteena on hyödyntää alueen taloudellisia ja sosiokulttuurisia mahdollisuuksia paikallisten yksityisten ja julkisten toimijoiden resurssien avulla. Joissakin EU-maissa toiminta on hyvin kehittyntä.

Suomessa luomumatkailun pioneeri on Suomen luomumatkailuyhdistys – ECEAT Suomi ry, jonka juuret ovat kansainvälisessä ECEAT International –verkostossa (European Centre for Ecological and Agricultural Tourism). Yhdistyksellä on Suomessa noin 35 luomumatkailukohdetta, mutta määrä on nousussa, ja ympäri maata on kiinnostusta kehittää luomumatkailua.

ECEATin kestävyyskriteerien mukaan jokaisella ruokapalveluja tarjoavalla jäsenyrityksellä on oltava vähintään kuusi luomutuotetta jokapäiväisessä käytössä. Monissa yrityksissä myös tiedotetaan matkailijoita aktiivisesti luomusta sekä ruokapalvelujen että esim. opastuskierrosten kautta.

Visit Finlandin Sustainable Travel Finland (STF) -ohjelma kehittää kestäviä käytäntöjä matkailuun. STF:n myötä myös ECEAT Suomi ry on saanut lisää uusia jäseniä, ja kestävä matkailun edistäminen on saanut jalansijaa monissa matkailuyrityksissä niin maaseudulla kuin kaupunkikohteissa. ECEAT Suomi ry kestävyysertifikaatteineen on STF:ssä aktiivisesti mukana yhteistyökumppanina.

Visit Finlandilla on myös DataHub –tietokanta, mihin suomalaiset matkailupalveluja tuottavat yritykset voivat tallentaa tietoa yrityksestään sekä tarjoamistaan tuotteista ja palveluista. Rajapinnan kautta eri toimijat voivat hakea ja julkaista matkailualan yritys- ja tuotetietoa omissa kanavissaan. Visit Finlandin työkalut voivat tuoda hyvää lisäarvoa myös luomumatkailuun.

Pohjoismaisen ympäristömerkin eli Joutsenmerkin vaatimukset hotelleille edellyttävät aiempaa suurempaa luomutuotteiden käyttöä. Vuonna 2021 uudistettujen kriteereiden mukaan ravintolan on käytettävä vähintään 5 % luomua vuonna 2022 ja vähintään 7 % vuonna 2024. Lisäksi Green Key-matkailun ympäristömerkki edellyttää matkailukohteelta, että kohde käyttää luomu- ja lähiruokaa.

Vaikka luomumatkailua ja luomuruuan, luomukeruuotteiden ja muiden luomutuotteiden käyttöä matkailupalveluissa on toteutettu Suomessa jo jonkin aikaa, se ei ole vielä laajasti tunnettua. Ruokamatkailu on kasvussa mutta luomu ei saa siinä riittävää tunnettuutta. Yhteistyötä on lisättävä luomu- ja matkailutoimijoiden välillä ja luomun näkyvyyttä on lisättävä. Luomumatkailu on saatava mukaan alueelliseen kehittämiseen, sillä se loisi ansaitsemismahdollisuuksia varsinkin maaseutualueille.

Mittarit

- Luomumatkailutilojen määrä
- Luomun käyttö matkailupalveluissa
- Yhteistyön lisääntyminen luomu- ja matkailutoimijoiden kesken

Mahdolliset rahoituslähteet

- Business Finland, Visit Finland, alueelliset hankkeet

2 Tavoite 2. Ammattikeittiöiden luomun käytön lisääminen

Välitavoitteet vuodelle 2025:

- Luomun käyttötavoite 18 prosenttia toteutuneista elintarvikehankinnoista (kg) julkisissa ruokapalveluissa
- 60 % koulujakelutuetusta maidosta luomua ja 25 % koulujakelutuetusta hedelmistä ja vihanneksista luomua

Tavoitteen toteutumista seurataan sekä kyselytutkimuksella (kaikki julkiset ruokapalvelut), Portaat luomuun -järjestelmän kautta sitä käyttävissä ruokapalveluissa sekä erikseen valtion in-house yrityksissä.

Selvitetään mahdollisuutta tukkujen luomumyyntien seurantaan osana Tilastokeskuksen tekemää seurantaa.

Muita mahdollisuuksia seurannalle ovat: Ammattikeittiöiden elintarvikeostojen luomuosuuden seurannan kehittäminen esim. EkoCentrian sähköisen luomun käyttöosuuden seurantajärjestelmän kautta (KÄTSY).

Toimenpiteet

2.1 Luomutuotannon lisäarvo ja ekologiset hyödyt näkyviin - Hyödyt esille ympäristö- ja ilmastovaikutusten vähentämisessä ja eläinten hyvinvoinnissa

Tuotetaan synteesiraportteja ja tiedeviestintää, mikä on räätälöity ammattikeittiöiden ja julkisten ruokapalvelujen tuottajien (esim. kunnat ja hyvinvointialueet) tarpeita palvelevaksi, ja mikä tuo selkeästi esille luomutuotannon vahvuudet ja lisäarvon. Tiedepohjainen viestintä edesauttaa tilaajaa, kuten kuntaa, sitoutumaan luomun käytön lisäämiseen. Materiaalien on oltava myös ruotsiksi.

Mittarit

- Ammattikeittiöille ja julkisten ruokapalveluiden tilaajille suunnattujen julkaisujen lukumäärä
- Tiedeviestinnän saavuttavuutta seurataan kävijätiedon avulla
- Kysely Portaat luomuun –ohjelman asiakkaille ja ammattikeittiöille luomuviestinnän vaikuttavuudesta
- Luomun käyttöön kannustavien kuntien ja hyvinvointialueiden strategioiden ja hankintalinjausten määrä

Mahdolliset rahoituslähteet

- Työ aloitetaan jo Luomutetaan ruokapalvelut -hankkeessa, missä Luke on mukana.
- Makera-hankerahoitus, Ruokaketjun kehittämisrahoitus

2.2 Vuoropuhelun lisääminen koko ketjun kesken kotimaisen luomualkutuotannon ja -tuotteiden kehittämiseksi ammattikeittiöiden ja ruokapalveluiden tarpeisiin

Markkinoille on saatava lisää luomutuotteita isoille keittiöille sopivissa pakkausmuodoissa. Tarvitaan myös ammattikeittiöille kehitettyä luomureseptiikkaa ja luomutuotteita. Tukku-toimijoiden ja elintarvikkeiden valmistajien ymmärrystä julkisen sektorin hankintasykleistä ja –sopimuksista on lisättävä. On myös lisättävä elintarvikehankintojen markkinavuoropuhelua. Ketjun toimijoita on törmäytettävä horeca-arvoketjuryhmässä.

Valmistajia ja tukkua kannustetaan tiedottamaan ja markkinoimaan paremmin luomutuotteita ja tuomaan pk-yritysten luomutuotteet mukaan tukkujen valikoimiin helpommin saataviksi. Arvoketjutyöryhmissä tuotetaan tietoa myös tukkujen tueksi.

Mittarit

- Ammattikeittiöille suunnattujen luomutuotteiden lukumäärä ja menekki.
- Tukkujen ja tavarantoimittajien luomuvalikoiman laajuus

Mahdolliset rahoituslähteet

- Ruokaketjun kehittämisrahoitus
- Lähiruokaa, luomua ja luonnontuotteita –koordinaatiohanke
- CAP-suunnitelma/ yhteistyö-toimenpide
- Työ aloitetaan Luomutetaan ruokapalvelut -hankkeessa
- Yrityusrahoitus
- Portaat luomuun -ohjelma

2.3 Luomun osuuden lisääminen koulujakelujärjestelmässä yksinkertaistamalla järjestelmää, lisäämällä tuotevalikoimaa (yhteistyössä ruokapalveluiden kanssa) ja tarkastelemalla tuen suuruutta – koulujakelustrategian/ liitännäistoimien arviointi

Tukijärjestelmän kehittämiseksi selvitetään kouluruokaa tuottavien ruokapalveluyhtiöiden mahdollisuutta toimia tuen hakijoina.

Koulujakelustrategia laaditaan kuuden vuoden jaksoina. Vuosien 2023-2028 strategiaan kirjataan tavoitteet luomun käytölle sekä tarkastellaan tuotevalikoimaa sidosryhmien kanssa. Tukikelpoisten tuotteiden valikoima on saatava vastaamaan ruokapalveluiden tarpeita ja sesonkeja. Lisäksi tuotteiden tuen myöntämisen perusteita on muutettava niin, että jokaiselle tuotteelle voi saada oikeansuuruisen tuen. Nyt esim. marjat on niputettu yhdeksi ryhmäksi ja tuki määräytyy edullisimman tuotteen hinnan mukaan, mikä ei kannusta käyttämään hintavampia marjoja.

Mittarit

- Luomun osuus koulujakelujärjestelmässä (koulumaito ja -hedelmä)
- On vaikutettu uuteen koulujakelujärjestelmään (hakijan määritelmä, Pellolta pöytään -strategian tavoitteet ym.)

Mahdolliset rahoituslähteet

- EU-koulujakelutuki

2.4 Selvitetään Portaat luomuun -ohjelman vaikuttavuus ja kehittämistarpeet, osana selvitystä arvioidaan tarvetta kehittää ohjelma ammattikeittiöiden sertifioiduksi luomujärjestelmäksi

Portaat luomuun - ohjelma tukee ammattikeittiöitä luomun käytön edistämässä mm. välittämällä tietoa saatavilla olevista luomutuotteista ja - toimittajista sekä mahdollistamalla luomutuotteiden käytön todentamisen esim. OIVA-tarkastuksissa.

Portaat luomuun -ohjelma auttaa ammattikeittiöitä viestimään luomun käytöstä luotettavasti ja tekee luomun käyttöä ruokapalveluissa näkyväksi kuluttajille Luomua –tähtimerkin avulla.

Mittarit

- Selvitys tehty

Mahdolliset rahoituslähteet

- Ruokaketjun kehittämisrahoitus
- Savon koulutuskuntayhtymä/Portaat luomuun –ohjelma

2.5 Luomu osaksi ruoka-, kunta-, hyvinvointialue- ja hankintastrategioita

Kuntien ja hyvinvointialueiden päättäjiin ja ruokapalveluiden tilaajiin suunnataan tiedotusta ja vaikuttamistyötä luomun huomioimiseksi ruoka-, kunta- ja hyvinvointialue- sekä hankintastrategioissa. Tarvitaan alueelliset ja kunnalliset strategiset tavoitteet luomun käytölle ja paikallisen luomun käytön lisäämiselle ammattikeittiöissä, jotta vastataan kansallisen hankintastrategian tavoitteisiin.

Monien kuntien elintarvikehankinnat tehdään yhteisesti kilpailutettujen laajempien puitesopimuksien kautta. Lisätään tiedotuksella elintarvikkeiden yhteishankinnoista vastaavien yritysten ja hankintarenkaiden ymmärrystä luomusta ja luomun kestävyysvaikutuksista ja luomun käytön edistämisen tärkeydestä. Tarjotaan valmista materiaalia luomusta viestimiseen.

Kannustetaan tiedotuksella ja vaikuttamistyöllä hyvinvointialueita huomioimaan strategioissaan luomun osana elintarvikehankintojen vastuullisuutta.

Seurataan EU-tasolla tapahtuvaa kestäviä julkisia elintarvikehankintoja koskevien pakollisten vähimmäisvaatimusten kehittämistä ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden sisällyttämistä vaatimuksiin. Jalkautetaan mahdolliset luomutuotteiden käyttöä koskevat uudet vaatimukset.

Mittarit

- Luomun käyttöön ammattikeittiöissä kannustavien alueellisten ja kunnallisten strategioiden määrä
- Luomutuoterivien määrä julkisissa elintarvikehankinnoissa (Hilma)

Mahdolliset rahoituslähteet

- Hansel tiedottajana
- Ruokaketjun kehittämisrahoitus
- Pro Luomu ry
- Vaikuta hankinnoilla –verkosto
- Maa- ja metsätalousministeriö

3 Tavoite 3. Luomuelintarvikkeiden valikoima kasvaa ja jalostusaste nousee

Toimenpiteet

3.1 Luomuelintarvikejalostuksen tutkimusta lisätään

Tutkimus- ja kehittämisrahoitushakuihin on saatava luomuelintarvikejalostukseen ja kuluttajatutkimukseen 'korvamerkittyä' rahoitusta. Luomuinstituutti seuraa vuosittain HY:n ja LUKEn luomututkimuksen hankekantaa ja euromääräistä volyyymia.

Tarvitaan myös tekijöitä. Luomuelintarvikejalostuksen osaajien kasvattaminen tutkijakoulutuksessa on myös tärkeää ja siksi luomuelintarvikejalostuksen tarpeet on huomioitava myös yliopisto-opetuksessa.

Osaamista tarvitaan erityisesti sellaisten luomuelintarvikkeiden jatkojalostuksessa, joiden kulutus on kasvussa, kuten kasvis- ja valmisruuat. Koulutuksen ja tutkimuksen tulee kattaa monipuolisesti koko elintarvikeala, kuten raaka-aineiden ja lopputuotteiden ravitsemuksellinen laatu ja turvallisuus sekä prosessointimenetelmien vaikutukset.

Luomuelintarvikkeiden valmistuksessa tietoa tarvitaan mm. sallittujen lisä- ja apuainesten oikeasta käytöstä. Myös sellaisia hellävaraisia prosessointimenetelmiä pitää kehittää, joissa vältetään liian voimakasta muokkausta ja säilytetään luomuraaka-aineiden hyviä ominaisuuksia. Luomu tukee kestävän kehityksen tavoitteita ja siksi myös ruokahävikin vähentämistä on edistettävä koko ketjussa, esimerkiksi hyödyntämällä sivuvirtoja entistä paremmin.

Kuluttajat haluavat varmistua luomutuotteiden aitoudesta, ja siksi aitouden todentaminen, jäljitettävyyden varmistaminen ja läpinäkyvyys koko toimitusketjussa ovat tärkeitä kehittämisen kohteita. Digitalisaation kehittäminen palvelee koko ketjua, yrittäjiä, kaupaa ja kuluttajia.

Mittarit

- Seurataan luomuelintarviketutkimukseen suuntautuvan rahoituksen määrää

Mahdolliset rahoituslähteet

- Tutkimus- ja kehittämisrahoitus

3.2 Elintarvikeyritysten, hankintaorganisaatioiden ja ammattikeittiöiden yhteistyön kehittäminen

Edistetään tuotekehitystä ammattikeittiöille soveltuvien elintarvikkeiden saatavuuden lisäämiseksi sekä arvonlisätuotteiden kehittämiseksi sekä kotimaan markkinoille että vientiin. Ammattikeittiöiden vaatimukset eroavat kuluttajatuotteille asetettavista vaatimuksista. Yhdessä kehittämällä ja testaamalla syntyy ruokapalveluiden prosesseihin sopivia tuotteita. Kannustetaan markkinavuoropuheluun ja innovatiivisiin hankintoihin, joissa kehitetään yritysten kanssa yhdessä ammattikeittiöiden tarpeisiin soveltuvia tuotteita.

Mittarit

- Luomuelintarvikevalikoima tukuissa ja ruokapalveluissa

Mahdolliset rahoituslähteet

- CAP-suunnitelma/ koulutus- ja tiedonvälityshankkeet, yhteistyöhankkeet, neuvontapalvelut, maaseutuverkoston toiminta, yritysrahoitus

3.3 Elintarviketeollisuus ja kauppa näkevät luomualan mahdollisuutena ja tulevaisuuden alana. Raaka-aineen saannin varmentamiseksi sopimustuotantoa lisätään

Luomukulutus kasvaa sitä mukaa, kun uusia luomutuotteita tulee markkinoille. Kauppa on toiminut yhteistyökumppanina isoille ja pienille elintarviketeollisuuden yrityksille kaupan omien merkkien luomutuotteiden kehittämisessä. Kaupan luomuvälikoimaan on näin saatu kuluttajia kiinnostavia ja edullisia tuotteita. Kaupan omien merkkien tuotanto vakauttaa liiketoimintaa varsinkin taloudellisesti epävarmoina aikoina. Kaupan markkinointi ja logistiikka auttavat pientä toimijaa brändin luomisessa ja markkinoille saattamisessa.

Kotimaisia elintarvikkeita pitää saada lisää, esimerkiksi leipomotuotteita ja lihajalosteita. Etenkin pieniä elintarviketalostajia, joilla on vähäiset henkilöresurssit, on tuettava siirtymään luomuun ja olemassa olevia luomujalostajia on tuettava uusien tuotantoehtojen noudattamisessa neuvonnan ja tiedottamisen avulla. Elintarviketeollisuudelle tulee tuottaa ja tarjota tietoa luomukuluttajista, kansainvälisistä ja kotimaan luomumarkkinoista sekä viennistä ja tutkimuksesta, mikä liittyy kuluttaja- ja ammattikeittiötuotteiden luomutuotekehitykseen. Tietoa markkinoiden vaatimuksista kertyy vähittäiskaupasta, tukuista, ruokapalveluista ja luomualan järjestöistä. Pienillä yrityksillä voi olla hienoja tuotteita, mutta ei resursseja markkinointiin. Joissain tapauksissa ne voisivat myydä ja markkinoida tuotteensa ison yrityksen kautta laajemmille markkinoille. Yksi tapa varmentaa raaka-aineen määrää ja laatua on sopimustuotannon lisääminen. Sopimustuotanto edesauttaisi myös brändäämistä. Elintarviketeollisuuden merkitys pitää nähdä osana ketjun kehittämistä erilaisissa strategioissa, mm. Maakuntastrategioissa.

Pro Luomun järjestämän Luomuelintarvikepäivän vuoden luomutuote-kilpailun tavoitteena on kannustaa elintarviketeollisuutta innovatiiviseen luomutuotekehitykseen ja vauhdittaa luomutuotteiden markkinointia nostamalla esiin mielenkiintoisia case-esimerkkejä Suomesta ja muualta maailmasta. Luomuliiton vuoden luomutuote – kilpailu tuo esille parhaat suomalaiset luomutuotteet sekä kuluttaja- että ammattikeittiösarjoissa.

Elintarviketeollisuuden luomuelintarvikkeiden täydentämiseen liittyviä tarpeita pitää karvoittaa ja tehdä tilannekuva luomuelintarvikkeiden täydentämisen edellytyksistä, esim. D-vitamiinointi.

Mittarit

- Ketjubarometri, jossa selvitetään koko ketjun ajatuksia luomusta - myös elintarviketeollisuuden
- luomuvälikoiman kasvu (kuluttajakysely)
- Sopimustuotannon määrä
- Luomutuotantoon keskittyvien tuottajaorganisaatioiden määrä
- Kilpailujen ja Luomuelintarvikepäivän osallistujamäärä
- Elintarvikkeiden täydentämistarpeet on kartoitettu

Mahdolliset rahoituslähteet

- Ruokaketjun kehittämisrahoitus, yritysrahoitus, CAP-suunnitelma/hankerahoitus, neuvonnan määrärahat

3.4 Elintarviketeollisuudessa työskentelevien luomiosaaminen kasvaa

Jotta taataan riittävä luomiosaaminen sekä pienissä että isoissa elintarvikeyrityksissä, on otettava luomu mukaan koulutukseen ja neuvontaan. Nyt neuvonta rajoittuu Luomuliiton asiantuntijapalveluihin ja jossain määrin Maa- ja kotitalousnaisten neuvontapalveluihin. Ruokaviraston tuotanto-ohjeet ovat saatavilla mutta varsinkin pienten yritysten resurssit ovat rajalliset henkilökunnan kouluttamiseen. Luomupetuksesta tehtävän laajan selvityksen avulla saadaan tietoa olemassa olevasta koulutuksesta ja tätä tietoa voivat jatkossa hyödyntää opetuksen tarjoajat.

Pro Luomu ry:llä on erityinen Luomuelintarvikeryhmä, joka koostuu suomalaisista luomuelintarvikevalmistajista. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti keskustelemaan luomuelintarvikkeiden jalostuksen haasteista ja mahdollisuuksista ja on tärkeä kanava myös osaamiseen välittämiseen.

Mittarit

- Selvitys tehty

Mahdolliset rahoituslähteet

- Ruokaketjun kehittämisrahoitus
- CAP-suunnitelma/yritysrahoitus
- Opetuksen ja koulutuksen kehittämiseen suunnattava rahoitus

4 Tavoite 4. Suomesta merkittävä luomutuotteiden viejämaa

Luomuviennin arvon tavoitteeksi v. 2030 on Luomu 2.0 -ohjelmassa asetettu 100 miljoonaa euroa. Toimeenpanosuunnitelmaa laadittaessa on katsottu, että tavoite on vaatimaton ja osittain ristiriidassa tavoitteen otsikon kanssa: ”Suomesta merkittävä luomutuotteiden viejämaa”. Täten on asetettu tavoitteeksi, että luomuvienti olisi 100 miljoonaa euroa jo vuonna 2025, jonka jälkeen voidaan asettaa uusi tavoite luomuviennille vuoteen 2030.

Toiseksi tavoitteeksi on asetettu jalostusasteen nostaminen luomuviennissä, välitavoitteena v. 2025 luomuviennistä 35 % (+ 10% yksikköä) on omalla brändillä vietäviä tuotteita ja v. 2030 50 %. Tämä tavoite on jopa merkityksellisempi kuin luomuviennin arvon nostaminen, sillä jalostusasteen nostaminen nostaa luomuviennin arvoa nopeammin ja tehokkaammin kuin luomuviennin volyymin lisäys. Pro Luomu on selvittänyt luomuviennin arvoa ja luomuvientituotteiden jalostusastetta vuosina 2018 ja 2020 maa- ja metsätalousministeriön rahoittamalla haastattelututkimuksella. Selvityksen tekemiselle ei ole toistaiseksi sovittu jatkoa.

Lisäksi alkutuotannon kannattavuutta ja kilpailukykyä on syytä parantaa niin, että suomalaisia luomuraaka-aineita on jalostavan teollisuuden saatavilla, kun suomalaisten luomutuotteiden kansainvälinen myynti kehittyy. Tämän takia tavoitteena tulee olla myös edistää luomuviljelijöiden mahdollisuuksia myydä luomuraaka-ainetta suoraan kansainvälisille markkinoille. Tavoite on väliaikainen, kunnes jalostava teollisuus pystyy tarjoamaan varteenotettavan luomuraaka-aineiden käyttöä. Tälle tavoitteelle on vaikea asettaa mittaria, mutta tavoitteen edistymistä ja tarvetta tulee seurata esimerkiksi asiantuntijahaastatteluiden avulla.

Toimenpiteet

4.1 Yritysten kannustaminen luomuviennin kasvattamiseen

Luomuviennin edistämiseen tarvitaan erityishankkeita ja yhteisiä tapahtumia, joissa yritykset saavat tietoa luomulle merkityksellisistä vientimarkkinoista ja potentiaaleista, apua tuotekehityksen ja markkinoinnin kehittämiseen sekä viranomaistietoa luomuviennin erityispiirteistä. Jo olemassa olevien vientiin tähtäävien luomutuotteiden markkinoillepääsyä voidaan myös edistää yhteisillä ostajatilaisuuksilla, messuosallistumisilla ja muilla vientiä tukevilla toimenpiteillä. Hankkeet tulee toteuttaa yhteistyössä vientiorganisaatioiden, luomujärjestöjen, tutkimuslaitosten, oppilaitosten, tuotekehityspalveluita tarjoavien toimijoiden sekä Ruokaviraston kanssa. Food from Finland-ohjelman päättymisen jälkeen on varmistettava elintarvikeviennin edistämisen jatkotoimet ja niihin on sisällyttävä luomuvienti.

Luomutuotteiden markkinoiden selvityksiin ja markkina-avauksiin on myös saatavissa rahoitusta. Erityisesti laajempien ryhmähankkeiden rahoitusmahdollisuuksia tulee hyödyntää nykyistä paremmin, sillä ne antavat hankkeille myös tarvittavaa näkyvyyttä ja kriittistä massaa. Yksittäisten yritysten resurssit markkinoihin panostamisen osalta ovat sangen pienet, eikä niiden vaikutus ole suuri, ei edes julkisen rahoituksen turvin (rahoitus toimii yleisesti 50 %/50 % -suhteella).

Vientiin sopivien luomutuotteiden kehittämistä varten tarvitaan yrityksille ja yritysryhmille suunnattuja rahoituksia, jolla voidaan kattaa tutkimuksen ja tuotekehityksen kustannuksia. On tärkeää, että suomalaiset yritykset panostavat luomuun liittyvään tuotekehitykseen ja kohdemarkkinoiden tuntemukseen.

Mittarit

- Toteutuneet yhteistyöhankkeet
- Luomuelintarvikkeiden vienninedistäminen jatkuu

Mahdolliset rahoituslähteet

- Business Finlandin rahoitukset
- CAP-suunnitelma/ yritysrahoitus ja yritysryhmähankkeet
- EU:n menekinedistämissuunnitelmat
- yritysrahoitus

4.2 Luomuelintarvikeviennin edistämiprojekti

Projektin tavoitteena on organisoida luomuviennin pitkäjänteinen edistäminen. Siksi pitää nivoa yhteen olemassa olevia viennin työkaluja ja sopia eri tahojen resurssien käytöstä ja rooleista luomuviennin edistämässä. Pitää kartoittaa sopivimmat ja tehokkaimmat hankemuodot ja niihin soveltuva kansallinen rahoitus. Lisäksi luomuvienti pitää sisällyttää tuleviin EU-rahoitushakuihin.

Toinen projektin tavoite on kasvattaa luomuvientiä. Siihen tarvitaan säännöllistä viestintää yrityksille viennin potentiaalista ja kansainvälisten luomumarkkinoiden kehittymisestä sekä tarjolla olevista vienninedistämistoimista. Viljelijöille pitää tarjota tietoa luomuraaka-aineen myynnistä suoraan vientimarkkinoille (väliaikaisesti alkutuotannon kannattavuuden ja kilpailukyvyn parantamiseksi, edistäminen ei voi olla pidemmän aikavälin tavoitteena). Sopivia yritysryhmiä pitää koota eri toimenpiteisiin. On tarpeen järjestää erityisesti luomuryityksille ja –tuotteille suunnattuja vienninedistämistapahtumia ja toimenpiteitä.

Suomalaisen luomun tarinaa pitää luoda Suomen maabrändin sisälle. Siinä hyödynnetään suomalaisen luomun erityispiirteitä, kuten luomukeruuoloja luomusta viestimiseen. Suomalaisen luomun vahvuuksien ja pääargumenttien kokoaminen ”yksiin kansiin” ja tähän perustuvan markkinointimateriaalin työstäminen eri kielillä, yritysten työkaluiksi ja hyödynnettäväksi vienninedistämistapahtumissa ja toimenpiteissä on projektin päätavoitteita.

Mittarit

- Osallistuvien yritysten määrä, tapahtumien määrä, viennin kasvu
- Yritysyhteistyön lisääntyminen
- Viennin määrä 2025 ja 2030
- Luomuviennin arvon seuranta 2 vuoden välein
- Luomuviennin jalostusasteen seuranta 2 vuoden välein

Mahdolliset rahoituslähteet

- Hankerahoitus

4.3 Ylläpidetään tietoja eri maiden kansallisista luomustandardeista ja täydennetään tietopalveluja tärkeimpien luomuviennin kohteiden yksityisten luomumerkkien vaatimusten osalta

Selvitetään vientiä edistävien muiden luomusertifikaattien tarve, mahdollisuudet ja kustannukset (esim. Krav, Bio Suisse) ja yhteistyössä järjestöjen, yritysten ja viranomaisten kesken selvitetään mahdollisuuksia tarjota lisäsertifiointia viranomaispalveluna, koska se on monille markkinoille pääsyn edellytys.

Mittarit

- Lisäsertifoidun viennin määrä ja osuus

Mahdolliset rahoituslähteet

- Hankerahoitus, yritysrahoitus, viranomaistyö

5 Tavoite 5. Luomutuotannon lisääminen

Toimenpiteet

5.1 Kannustetaan tuottamaan kotimaan ja viennin kysyntään vastaavia raaka-aineita

Kannustetaan tuottamaan sellaisia raaka-aineita, joiden avulla voidaan saavuttaa kulutuksen lisäämisen tavoitteet, palvella elintarviketeollisuutta ja edistää vientiä. Lisätään kulutustrendien mukaisten tuotteiden tuotantoa (esim. marjat, palkokasvit, avomaavihannekset ja lihatuotteet). Edistetään kuluttajatiedon välittymistä koko tuotantoketjussa alkutuottajille saakka, jotta alkutuotanto pystyisi vastaamaan entistä paremmin kysyntään.

Kehitetään tilastointia niin, että reaaliaikainen luomutuottajahintojen seuranta on mahdollista ja tieto on avoimesti saatavilla. Tuottajahinnan seuranta tulee tehdä myös suoramyyntin, tilojen välisen kaupan sekä EU:n sisämarkkinahintojen kohdalla.

Pro Luomu koordinoi ja ylläpitää luomulihan, luomukasvisten ja luomumaidon arvoketju-työryhmiä, joissa seurataan tuoteryhmäkohtaisesti luomualan kehitystä ja luomumarkkinoiden tilannetta sekä etsitään ratkaisuja ketjun pullonkauloihin, kuten tuotannon ja jalostuksen ongelmiin. Lisäksi luomuviljamarkkinoiden kehitystä seurataan Vilja-alan yhteistyöryhmän (VYR) vetämässä luomuviljatyöryhmässä.

On tarpeen selvittää hyvissä ajoin ennen seuraavaa EU:n rahoituskautta tarpeita luomutuotannon tuen muutoksille, esimerkiksi eri tuotantosuuntien kustannukset ja tuen tarve.

Mittarit

- Kotimaan ja viennin kulutustrendien mukaisten tuotteiden tuotannon kehitys
- Luomumarkkinoiden tilastot ovat reaaliaikaisia ja mahdollisimman avoimesti saatavilla
- Seuraavan CAP-kauden valmistelussa on huomioitu luomusektorin tarpeet

Mahdolliset rahoituslähteet

- CAP-suunnitelma/ luomukorvaus
- Viranomaistyö

5.2 Hehtaarisatojen ja viljelyvarmuuden kasvattaminen viljelymenetelmiä ja osaamista kehittämällä

Luomutuotannossa keskisato on harhaanjohtava mittari, sillä satojen vaihtelu tilojen välillä on valtavaa. Satokuilu parhaiden tilojen ja keskimääräisen satotason tilojen välillä on paljon suurempi kuin tavanomaisessa viljelyssä. Sadon määrään vaikuttavat tilojen motiivit tuottaa, tilakoko, tuotantosuunta, maantieteellinen sijainti ja moni muu asia.

Hehtaarisatojen kasvattaminen on keskeistä luomun kehittämisessä mutta se on tehtävä kestävästi ympäristötehokkuus huomioiden. Tilakohtainen tuotannon kannattavuus on myös huomioitava. Myös lajikejalostuksella ja -testauksella on tärkeä rooli viljelyn kehittämisessä.

Panostetaan pitkäaikaiseen luomukenttäkoetointiin ja otetaan oppia parhaiden luomutilojen käytännöistä. Peltokasviviljelyssä on kehitettävä kestorikkakasvien (mm. juola-vehnä, ohdake, valvatti) hallintaa uusien kevyempien muokkausmenetelmien ja viljelykierrojen avulla.

Hyödynnetään älykkäiden digitaalisten tarkkailumenetelmien ja etätunnistusjärjestelmien tarjoamia uusia mahdollisuuksia luomutuotannon kasvinsuojelun kehittämisessä. Muuttuvat viljelyolosuhteet vaikuttavat tuholaisien ja tautien esiintymiseen. Biologisten kasvinsuojelumenetelmien kehittämistyötä ja tehotutkimusta tarvitaan. On myös lisättävä ymmärrystä siitä, kuinka maatalousympäristön monimuotoisuutta voidaan hyödyntää kasvinsuojelun tukena erilaisissa luomuviljelyjärjestelmissä. Jatketaan tutkimusta, mikä liittyy monimuotoistamistoiimiin ja luontaisten vihollisten hyödyntämiseen kasvinsuojelussa.

Tutkimus- ja kehittämisrahoitusta on suunnattava luomuun soveltuvien kierrätyslannoitteiden kehittämiseen, niiden testaamiseen sekä luomuviljelymenetelmien kehittämiseen. Tasapainoinen kasvinravitseminen ja typen ravinteiden saatavuuden varmistaminen oikea-aikaisesti ja pellon kasvukunnosta huolehtiminen ovat sadon muodostuksessa avaintekijöitä. Satotasoa voidaan kasvattaa myös sekaviljelytekniikoita, kasvinsuojelun keinoja ja viljelykiertoja kehittämällä.

Mittarit

- Kierrätyslannoitteiden ja luomuviljelymenetelmien kehittämiseen suunnatun tutkimus- ja kehittämisrahoituksen määrä
- Hehtaarisatotasojen kasvu Luken tilastoissa
- Tutkijoita, neuvoja ja viljelijöitä yhdistävien luomuhankkeiden lukumäärän kehittyminen
- Luomualan Living lab-verkostojen määrä

Mahdolliset rahoituslähteet

- Hankerahoitus
- Kansallinen ja kansainvälinen tutkimus- ja kehittämisrahoitus

5.3 Luomueläintuotannon vahvistaminen

Kotieläintuotanto on olennainen osa luomutuotantoa. Suomessa kotieläintuotanto ja kasvinviljely ovat eriytyneet alueittain, mikä heikentää ravinnekiertoa ja haittaa tilojen välistä rehukauppaa. Haasteena ovat myös luomukotieläintuotannossa huomattavasti nousseet tuotantokustannukset ja uuden luomulainsäädännön tuomat vaatimukset. Rehuntuotannon valkuaisomavaraisuutta on pystyttävä nostamaan yksimahaisilla.

Kotieläintuotannon kannattavuutta tulee vahvistaa, jotta kysyntään voidaan vastata ja kasvattaa kuluttajien ja julkisten ruokapalveluiden luomun käyttöä heikentyneestä ostovoimasta huolimatta. Etenkin sianlihan ja broilerin tuotannossa on monia pullokauloja, jotka täytyy ratkaista, jotta tuotanto voi lisääntyä. Samoin maito- ja emolehmätiloilta jatkokasvatukseen menevien vasikoiden kasvattamista luomuna tulee kehittää.

Yksi tärkeä keino rehuomavaisuuden ja paikallisuuden vahvistamiseksi sekä kannattavuuden parantamiseksi on kannustaa ja rahoittaa tilojen välisen yhteistyön lisäämiseen tärkeitä hankkeita koko Suomen alueella. Toimenpiteitä, jotka edistävät kotieläintilojen ja puhtaasti kasvinviljelytilojen välistä ja toisaalta samaa tuotantosuuntaa edustavien tilojen välistä yhteistyötä, tarvitaan.

Luomu on edelläkävijä eläinten hyvinvointiin vaikuttavien lajinmukaista käyttäytymistä ja lajille parhaiten soveltuvaa ruokintatapaa parantavien tuotanto-olosuhteiden järjestämisessä. Luomueläinten pakollinen laidunnusvaatimus ehkäisee luontokatoa ja lisää tutkivasti monimuotoisuutta, mutta tutkimustietoa ja käytännön esimerkkejä tarvitaan enemmän. Näistä jo tehdyistä ratkaisuista tulee jakaa kokemuksia ja lisätä vuoropuhelua koko suomalaisen kotieläintuotantokentän kanssa. Edelleen tulee kehittää yhä parempia ja useammalle tilalle kustannustehokkaasti toteuttamiskelpoisia tuotanto-olosuhteiden parantamiseen tähtääviä rakennus- ja hoitomenetelmäratkaisuita. Parhaiden ratkaisujen löytämiseksi tulee yhteistyötä pohjoismaalaisten luomuneuvojen ja -järjestöjen välillä lisätä.

Lajinmukaisten tuotanto-olosuhteiden ja ruokinnan hankkeisiin tulee lisätä mukaan luomueläintuotannon tuotantosääntöjen mukaiset eläinten terveydenhuolto ja lääkintää koskevat erityispiirteet, tähän mennessä ei ole ollut juuri minkäänlaista yhteistyötä eläinlääkärökunnan ja luomuneuvonnan välillä. Alalla esiintyy molemminpuolista perustiedon puutetta, jopa haittaa tuottavia ennakkokäsityksiä. Eläinten lääkinnän ja ennaltaehkäisevän terveydenhuollon ja luomuehtojen yhteensovittamisessa on eniten haasteita luomumaidontuotannossa, luomusikataloudessa ja luomumunien tuotannossa.

Tavanomaisten eläinten käyttöön liittyvät poikkeukset luomutuotannossa päättyvät tietyiltä osin 31.12.2036. Luomueläinten saatavuutta on parannettava ja tuotantoketjun toimijoiden välistä yhteistyötä on kehitettävä, jotta luomukotieläintuottajien eläinainekseen liittyvät määrälliset ja laadulliset tarpeet voidaan täyttää luomueläimin. Luomutuotantoon soveltuvaa eläinainesta on jalostettava ottaen huomioon luomutuotannon rehuihin ja lääkintään liittyvät vaatimukset esim. huomioimalla suuri geneettinen monimuotoisuus, kyky mukautua paikallisiin olosuhteisiin, eläinten pitkäikäisyys, elinvoimaisuus sekä vastustuskyky taudeille ja terveysongelmille. Tutkimus- ja kehittämishankkeissa tulee tarttua luomutuotantoon soveltuvan eläinaineksen valintakriteerien tutkimukseen ja tiedon tuomiseen käytännön toimijoille sekä jalostuseläinkaupan kehittämiseen parhaan mahdollisen eläinaineksen käyttöön saamiseksi.

Luomun kuluttajaviestinnässä tulee entistä rohkeammin tuoda esiin luomueläinten hyvinvoinnin eteen tehtäviä toimia. Luomueläinten hyvinvoinnin edellytyksistä ja luomutuotannon arvojen mahdollisista ristiriitaisuuksista on käytävä julkista keskustelua.

Selvitetään kansallisen pesäkohtaisen tuen tason tavoitteenmukaisuutta luomumehiläistuotannossa. Mehiläistuotannon tukikokonaisuutta tarkastellaan osana mehiläissektorin tarpeiden ja tukiehtojen yhteensovittamista vuodesta 2023 alkaen. Luomumehiläistuotannon kustannukset ovat tavanomaista tuotantoa korkeammat mm. talviruokinnassa käytettävän luomusokerin ja tuotantotarvikkeiden luomuvaatimusten vuoksi. Luomun osuus mehiläisyhdyskunnista oli 8,8 % vuonna 2020.

Selvitetään mahdollisuutta käyttää NEUVO2020 tai vastaavia varoja mehiläishoidon neuvontatoimiin, koska palvelu on vain niiden käytössä, joilla on tilatunnus.

Mittarit

- Eri tuotantosuunnille on tehty omat tuotantotavoitteet vuoteen 2030 mennessä
- Mehiläistuotannon uudet tukiehdot voimassa 2023
- Minkään eläintuotannon tuotantosuunnan luomutuotteiden markkinoille tulevien tuotteiden määrä ei laske vuoden 2021/ 2022 määristä, vaan kasvaa.

Mahdolliset rahoituslähteet

- Tutkimus- ja kehittämisrahoitus
- Viranomaistyö
- Hankerahoitus

5.4 Viljelytapojen kehittäminen ja viljelijöiden osaamisen ja yhteistyön lisääminen tutkimuksen, koulutuksen ja neuvonnan keinoin

Luomuviljelytapojen kehittäminen vaatii paljon paikallista ja kokemusperusteista tietoa erilaisten menetelmien soveltuvuudesta erilaisille maille, tuotantojärjestelmiin ja vallitseviin ympäristöoloihin. Tutkimus-neuvonta-viljelijät -yhteistyön lisääminen kehittämissankkeiden avulla on hyvin tärkeää, jotta uusi tieto saadaan jalkautumaan käytäntöön ja toisaalta tutkimusta suunnattaisiin viljelijöitä kiinnostaviin ja käytäntöä palveleviin aiheisiin. Erilaiset pellonpiennartilaisuudet ja viljelijöille suunnatun opasmateriaalin tuotanto ja levittäminen tukevat osaamisen kehittymistä. Myös Living lab- ja Lighthouse farm –konseptit tukevat yhteistyötä ja osaamisen kehittymistä.

Tutkimustietoa on jaettava monien kanavien kautta. Vuosittainen luomuviljelyn ajankohdaisimpiin kysymyksiin paneutuva Luomupäivät on alan tärkeä tutkijoiden, neuvojen ja viljelijöiden kohtaamispaikka. Luomuliitto ja Luomuinstituutti ovat toimineet jo useina vuosina tapahtuman päävastuullisina järjestäjinä. Tutkimustietoa välitetään myös kaikille avoimien webinaarien ja verkkoalustojen avulla.

Mittarit

- Alueellisten kehittämishankkeiden määrä

Mahdolliset rahoituslähteet

- CAP-suunnitelma/koulutus- ja tiedonvälityshankkeet, neuvontapalvelut, yhteistyöhankkeet
- tilaisuuksien osallistumismaksut, neuvonnan rahoitus

5.5 Kannustetaan neuvonnan ja tutkimuksen keinoin erikoistuotteiden tuotannon lisäämiseen

Kehitetään puutarhakasvien tutkimukseen liittyviä luomututkimusrakenteita ja harjoitetaan koetoimintaa monipuolisemman tuotannon kehittämiseksi. Monipuolisempaa tuotantoa tukee puutarhakasvien tuotanto-osaamisen lisäksi myös toistaiseksi vähemmän viljeltyjen valkuais-, öljy- ja väri kasvien viljelyn kehittäminen.

Panostetaan erikoiskasvien, vähän hyödynnettyjen peltokasvien, avomaavihannesten, puutarhamarjojen ja hedelmien luomutuotannon osaajien koulutukseen Suomessa ja mahdollistetaan kansainvälisen osaamisen hyödyntäminen tuotannossa. Todellisena alan kehittämisen pullonkaulana on osaajien pieni määrä Suomessa. Alan tutkijankoulukseen ja täydennyskoulutusmahdollisuuksiin pitää panostaa. Tarvitaan rahoitusta, joka mahdollistaisi vähintään muutaman jatko-opiskelijan palkkaamisen vuodessa. Pullonkaulana on liian vähäinen alan tutkijoiden määrä.

Avomaan vihannestuotannon satotasoa rajoittavat tekijät liittyvät yleisesti rikkakasvien hallintaan sekä kasvitautien ja tuholaisten torjuntaan. Säätökijöiden vaihtelu tuo lisää haasteita. Luomulisäysmateriaalin saatavuus jatkossa on kysymysmerkki ja tuontitaimien hyödyntämiseen liittyy myös kasvinsuojeluriskejä. Laadukkaan luomulisäysmateriaalin saatavuus voi olla iso haaste vihannestuotannossa. Lajikkeiden taudinkestävyyden testausta tarvitaan. Luomuvihannesten monipuolisen viljelyn kehittäminen (uusien, vähemmän viljeltyjen kasvien) vaatii koetoimintaa.

Kasvihuonetuotannon kehittämisen pullonkaulana on EU:n luomuasetuksen vaatimus maa-juurikontaktista. Tämä koskee erityisesti ympärivuotista luomutomaatin ja –kurkun kasvihuonetuotantoa, joka on aiemmin toteutettu kasvusäkkiviljelynä rajatuissa kasvualustoissa. Uuden tuotantoteknologian kehittäminen edellyttää tietoa siitä, millainen tuotantomuoto täyttäisi nykyisen luomuasetuksen vaatimukset.

Kasvinsuojelussa on tärkeää jatkaa tutkimusta (ennakoivat menetelmät) liittyen monimuotoistamistoimiin ja luontaisten vihollisten hyödyntämiseen kasvinsuojelussa. Monimuotoistamistoimet tukevat samalla laajempaa tavoitetta ylläpitää maatalousympäristön monimuotoisuutta ja lisätä ekosysteemipalveluita.

Mittarit

- Luomuvihanneskoetoiminta on käynnissä
- Suomessa on luomuerikoiskasvien viljelyn asiantuntijoita
- Pohjoismaisen yhteistyön käynnistäminen koskien viljelyä maapohjaisissa kasvihuoneissa
- Alan tutkimus- ja kehittämisrahoituksen kehitys ja uusien käytännön viljelyratkaisujen määrä

Mahdolliset rahoituslähteet

- Tutkimus- ja kehitysrahoitus

5.6 Luomusiemenen ja -taimien tuotannon kaksinkertaistaminen. Luomulajikekokeiden perustaminen

Tulevaisuudessa luonnonmukaisessa viljelyssä käytettävän kasvien lisäysaineiston on oltava luonnonmukaista, sillä mahdollisuus myöntää poikkeuksia tavanomaisen lisäysaineiston käyttämiseksi päättyy 31.12.2036. Ruokavirasto hallinnoi tietokantaa, jossa seurataan luomulisäysaineistojen saatavuutta ja Suomessa myytäviä eri kasvilajien ja -lajikkeiden siemeneriä.

Luomusiementuotantoa tarvitaan lisää. Luomusiemenen tuotanto on teknisesti haastavaa ja tuotantoon liittyy monia kasvinsuojelullisia haasteita. Siemenviljelijöiden koulutukseen pitää panostaa ja tuotannon kannattavuuden kehittämiseen pitää laittaa myös tutkimuspanoksia.

Lajikkeiden ominaisuuksilla on suuri merkitys satotason määräytymiseen luomutuotannossa. Euroopassa on jo menossa paljon lajikevalintaa ja jopa jalostusta luomuoloihin, mutta kaikki ulkomaiset jalosteet eivät välttämättä sovellu Suomen viileään ilmastoon ja pitkään päivään.

Suomessa ei ole toistaiseksi tehty luomulajikekokeita kattavasti, yhdenmukaisesti ja järjestelmällisesti koko Suomen alueella toisin kuin tavanomaisia lajikekokeita. Työtä kannattaa suunnitella yhteistyössä Boreal kasvinjalostuksen ja monimuotoaineistoja tuottavien viljelijöiden kanssa. Lukessa luomupeltoja on käytettävissä Jokioisilla, Ruukissa ja Mikkelissä (tilatutkimusyhteistyö ruutumittakaavassa).

Mittarit

- Luomusiementuotantoa ja -taimia koskeva tilastotieto
- Vuosittain toteutettujen lajikekokeiden volyyymi luomupelloilla
- Luomuun soveltuvien lajikkeiden testaustoiminnan laajuus
- Pinta-ala, joilla viljellään luomulajikkeita ja -aineistoja
- Luomulajikkeiden ja monimuotoaineistojen tarjonta
- Tavanomaisten siementen poikkeuslupien väheneminen (kpl ja käyttö kiloissa)

Mahdolliset rahoituslähteet

- tutkimus- ja kehittämisrahoitus
- hankerahoitus

5.7 Edistetään tilojen välisen yhteistyön kehittymistä

Kannustetaan tuottajia keskinäisen yhteistyön lisäämiseen. Eräs keino on CAP-suunnitelmaan sisältyvä yhteistyötoimenpide tuottajaorganisaatioiden perustamiseen. EU:n luomutoimintaohjelman mukaan luomuviljelijät voivat hyötyä EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittyvästä EU:n rahoituksesta sekä kalastus- ja vesiviljelytuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta EMKVR:stä saatavilla olevista tuista ja varoista perustamalla tuottajaorganisaation, tai liittymällä sellaiseen. Tuottajaorganisaatiot parantavat luonnonmukaisen tuotannon toimitusketjun eri toimijoiden välistä järjestäytymistä. Toimintaohjelmat, jotka kattavat luonnonmukaisten hedelmien ja vihannesten tuotannon, saavat enemmän osarahoitusta.

Mahdollistetaan alueellisesti monipuolinen tuotanto. Alueellisesti monipuolisen tuotannon turvaaminen antaa viljelijöille ja muille alan toimijoille mahdollisuuden hyötyä paikallisesta yhteistyöstä, joita ovat esim. karjanlannan sijoittaminen tai agroekologinen symbioosi.

Mittarit

- Luomutuottajaorganisaatioiden määrä
- Yhteistyötä tekevien luomuviljelijöiden osuuden kasvu
- Living lab –verkostojen määrä

Mahdolliset rahoituslähteet

- CAP-suunnitelma/neuvontapalvelut, yhteistyöhankkeet (ml. viljelijäryhmähankkeet)

6 Tavoite 6. Luomukeruuotannon kasvattaminen

Luomukeruuotannon tavoitteet 2030-luvun alkupuolella:

- Luomukeruuotannon potentiaali on hyödynnetty maksimaalisesti tuotantoalan, tuotannon, talteenoton, jalostusasteen, tuotteiden, kulutuksen, viennin ja myös aineettomien arvojen osalta.
- Luomukeruuotanto on osa kannattavaa metsätaloutta: Suomessa on käytössä kaikkien ketjun toimijoiden kannalta kestävä, oikeudenmukainen, kustannustehokas ja digitaalinen metsätietojärjestelmä, johon on integroitu kaikki relevantti tieto, jota tarvitaan sertifiointissa ja raaka-aineketjujen tehokkaassa toiminnassa osana kannattavaa metsätaloutta
- Keruuluomu on osa Suomen maabrändiä ja suomalaisen luomun tarinaa

Välitavoitteet:

- 2023: Selvitetään, löytyykö sellaisia luomusertifiointikäytäntöjä, joissa metsänomistajille on helpompi tapa liittää metsänsä luomukeruuuseen nykyisen lainsäädännön puitteissa. Käynnistetään pilotit, joissa kokeillaan ryhmäsertifiointia muidenkin kuin jokamiehen oikeudella kerättävien tuotteiden osalta ja kerätään tietoa kokeilujen pohjalta.
- 2027: Kehitetään kannusteita, joilla saadaan metsänomistajia liittämään alueensa luomukeruualueisiin
- 2030: Kaksinkertaistetaan nykyinen, 6,9 milj. hehtaarin luomukeruuupinta-ala

Toimenpiteet

6.1 Luomukeruo-pinta-alan kasvattaminen ja keruualan hyödyntämisen tehostaminen

Viestitään metsänomistajille luomukeruoista ja sen merkityksestä ja mahdollisuuksista sekä metsänomistajan luvalla kerättävistä tuotteista, joista metsänomistaja voi saada lisäansioita, että jokamiehen oikeudella kerättävistä tuotteista, joilla on laajempi yhteiskunnallinen merkitys. Markkinoiden kehittämisen ja taloudellisen potentiaalin lisäksi viestitään aineettomista arvoista ja kestävyden ja vastuullisuuden näkökulmasta.

Alueiden lisäämisen ohella luodaan toimivat ja kustannustehokkaat tavat hyödyntää näitä alueita niin, että luomukeruoalueilta kerättävät raaka-aineet päätyvät markkinoille luomuna ja raaka-ainetuotanto on monipuolista ja kustannustehokasta. Tutkitaan ja kehitetään kustannustehokkaita luomutuotteiden keruuprosesseja sekä erillisinä että integroituina metsien normaaliin hakkuutoimintaan.

Pinta-alan kasvattamisen lisäksi kehitetään alueiden luomukeruo-kelpoisuutta parantamalla alueiden yhtenäisyyttä ja saavutettavuutta. Pelkkä pinta-ala ei kerro luomukeruo-kelpoisuudesta esim. marjojen osalta.

Huomioidaan metsien luomukeruoalueet täysin erilaisena toimintaympäristönä peltoviljelyyn verrattuna. Selvitetään mahdollisuus keventää kustannuksia vuosittaisten maksujen osalta niin, että niinä vuosina, jolloin ei ole tuotantoa eikä toimenpiteitä, ei tule kustannuksia tai kustannukset minimoidaan.

Organisoidaan luonnontuotteiden keruukeskuksia, joissa osana toimintaa on luomukeruo. Luodaan alalle tukkuporras kasvavan tuotannon markkinoille saattamiseksi ja luomutuotteiden kerääjien, jalostajien ja lopputuotteiden valmistajien yhteistyön helpottamiseksi. Lisätään raaka-aineiden ja niistä prosessoitujen puolivalmisteiden kysynnän ja tarjonnan ennakkointia toiminnan saamiseksi tasaisemmaksi ja vakaammaksi.

Edistetään luonnontuotepainotteisten metsäsuunnitelmien laatimista ja kannustetaan niiden avulla metsänomistajia kohottamaan metsiensä kokonaistuottoa myös luomun tuomalla arvonlisällä.

Mittarit

- Luomukeruu-pinta-ala, sekä selvittäjämallilla että perusmallilla sertifioidut alat ja alan käyttökelpoisuus (yhtenäisyys)
- Luomukeruu-tuotteiden markkinoiden kasvu
- metsänomistajien luomukeruu-tuotannon arvon kasvu

Mahdolliset rahoituslähteet

- hankerahoitus

6.2 Kehitetään kattava, digitaalinen metsätietojärjestelmä luomukeruuseen

Suomessa on oltava vuonna 2030 käytössä kaikkien ketjun toimijoiden kannalta kestävä, oikeudenmukainen, kustannustehokas ja digitalisaatiota hyödyntävä järjestelmä, johon on integroitu eri järjestelmistä kaikki relevantti tieto, jota tarvitaan sertifiointissa ja raaka-aineketjujen tehokkaassa toiminnassa.

Järjestelmää kehitetään kokonaisuutena, johon voidaan tulevaisuudessa yhdistää luomualueisiin ja valvontaan liittyvän tiedon lisäksi myös raaka-aineiden saatavuus, satopotentiaali ja -aika, keruun eteneminen ja saada tämä kaikki toimimaan myös mobiilisti ja ajantasaisesti. Kattava järjestelmä tarjoaa myös metsänomistajalle tietoa raaka-ainepotentiaalista ja mahdollistaa ennakoinnin, kuten esimerkiksi pihkan, männynkuoren ja koi-vun tuohen talteenoton hyötykäyttöön hyvissä ajoin ennen hakkuita. Järjestelmää on kehitettävä asteittain ja vuonna 2027 on jo oltava pohja järjestelmälle luotu ja sen ylläpito selvitetty.

Jo tätä ennen eli 2023 on tehtävä selvitys mahdollisuuksista ja kustannustehokkaimmista keinoista koota metsätietostandardiin pohjautuva luomusertifiointissa tarvittava metsätieto erilaisten metsänomistajien järjestelmistä. Maa- ja metsätalousministeriön on kutsuttava koolle avaintoimijat metsä- ja luonnontuotesektorilta keskustelemaan tiedonkoonnin mahdollisuuksista ja vaatimuksista eri järjestelmistä mahdollisimman ajantasaisesti.

Selvitetään, kuinka luomukeruukelpoisuus voi tuottaa hyötyä eri toimijoille, mukaan lukien metsäsektorille viestittäessä kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta. Tehdään selvitys metsien monikäytön aluetaloudellisista vaikutuksista ja luomukeruun merkityksestä sen osana.

Mittarit

- järjestelmä käytössä

Mahdolliset rahoituslähteet

- keruutuotannon osapuolten rahoitus
- hankerahoitus

6.3 Kehitetään luomukelpoisia tuotantopanoksia ja lisätään niiden käyttöä

Kannustetaan kantokäsittelyaineiden luomukelpoisten vaihtoehtojen käyttöön ja kehitetään uusia, vaihtoehtoisia valmisteita. Kehitetään luomukelpoisia metsälannoitteita. Ympäristöystävällisten, lähellä tuotettujen vaihtoehtojen kehittäminen on samalla myös varautumista tulevaisuuden muutoksiin.

Mittarit

- uusien luomukelpoisten tuotantopanosten määrä

Mahdolliset rahoituslähteet

- yritysrahoitus
- tutkimus- ja kehittämisrahoitus

6.4 Vahvistetaan viestinnän ja markkinoinnin keinoin koko toimijaketjun tietoisuutta luomukeruusta ja sen mahdollisuuksista ja vahvuuksista

Koulutetaan ja viestitään luomukeruuta koskevasta ohjeistuksesta. Lisätään vuoropuhelua ja yhteistyötä luonnontuotteita keräävien ja jalostavien toimijoiden, maanomistajien ja tutkimuslaitosten sekä viranomaisten kesken yhteisillä tilaisuuksilla. Laaditaan viestintästrategia luomukeruuviestintään ja päivitetään sitä säännöllisesti.

Tehostetaan luomualan viestintää nuorille. Luomutuotanto, ja erityisesti luonnon raaka-aineet, on kasvava osa tulevaisuuden kestävästä ruokajärjestelmästä. Nuorten tietoisuutta

ja osallisuutta luomusta tulevaisuudessa lisätään viestinnällisin keinoin yhteistyössä luomualan toimijoiden kanssa.

Edistetään luomukeruuotteiden tarjontaa ja saatavuutta Suomessa sekä kansainvälisessä kaupassa myös arvoketjutyön avulla. Pro Luomulla on tavoitteena perustaa luomukeruu-teemaan oma arvoketjutyöryhmä vuonna 2023.

Mittarit

- viestintästrategia valmis

Mahdolliset rahoituslähteet

- hankerahoitus

6.5 Luomukeruutilastoinnin kehittäminen

Kerätään taustatiedot keruuluomutoimijoista 2023 (alkutuottajat, jatkojalostajat, alueiden pinta-alat, raaka-aineet, tuotteet) ja toteutetaan jatkossa niiden pohjalta seuranta vuosittain. Kehitetään toimintamalli, jolla tieto saadaan käyttöön nopeasti seuranta- ja jatkokäyttöä varten.

Kehitetään tiedontuotantoa luomukeruualueiden määrästä nykyistä ajantasaisemmaksi ja myös aluetasolta saatavaksi myös selvittäjämallin osalta.

Selvitetään luomukeruuotteiden ja jatkojalosteiden määrät, vientimäärät ja tuotannon arvo.

Mittarit

- tilastojen määrä

Mahdolliset rahoituslähteet

- Virkatyö, Luken tulostavoitteet/viranomaistehtävät, Arktiset Aromit

7 Tavoite 7: Luomuvesiviljelyn käynnistäminen

Kestävällä vesiviljelytuotannolla on merkittävä kasvupotentiaali Suomessa. Vesiviljelyn globaali tuotanto on vahvassa kasvussa ja se ylittää jo naudanlihan tuotannon. Kasvatettu kala on vastuullinen, terveellinen ja ilmastoystävällinen elintarvike. Kalankasvatuksen vesistövaikutus on kokonaisuutena katsoen vähäinen, aiheuttaa vain noin 1-2 % Suomen ravinnekuormituksesta Itämereen.

Valtioneuvosto vahvisti periaatepäätöksen Manner-Suomen vesiviljelystrategiasta helmikuussa 2022. Vesiviljelystrategian visiona on, että vesiviljelytuotanto on vuonna 2030 noussut 25 000 tonniin siten, että kasvu ei vaaranna vesien- ja merenhoidon tavoitteiden saavuttamista. Strategian toteuttamiseksi on määritelty 27 konkreettista toimenpidettä ml. luomutuotannon kehittämisen selvittäminen.

Maa- ja metsätalousministeriön asettaman vesiviljelyn kehittämisryhmän on sovittu toimivan foorumina/työryhmänä luomutuotannon käynnistämistä koskevalle työlle. Kehittämisryhmässä on alustavasti keskusteltu luomutuotannosta ja todettu, että työ voitaisiin käynnistää kyselyllä luomutuotannon mahdollisuuksista ja lainsäädännön mahdollisista esteistä. Jatkossa kehittämisryhmä käsittelee asiaa tarkemmin yhdessä luomuasiantuntijoiden kanssa.

Tähän mennessä kyselyssä on tullut esiin monia haasteita luomuvesiviljelyn käynnistämiseksi. Kestää monta vuotta ennen kuin saadaan aikaan emokalasto ja luomupoikasten tuotantoa. Luomupoikasten tuontiin lähimmästä luomukalan tuotantomaasta Tanskasta liittyy tautiriski. Rehutuotanto on eriytettävä ja kasviperäisen raaka-aineen on oltava luomua. Luomutuotannossa vaaditaan tavanomaista tuotantoa alhaisempia kalatiheyksiä. Luomutuotannossa ei saa käyttää täysnaarasparvia tai triploidi marto kaloja. Kiertovesituotantoa ei voida hyväksyä luomutuotannoksi.

Luomukalan tuotantoon liittyviä kysymyksiä on paljon. Lainsäädännöstä aiheutuu merkittäviä rajoituksia tai esteitä luomutuotannolle, sekä sen tuottavuudelle ja siten kannattavuudelle. Ekstensiivisyys ja tuottavuuden alenemaa tulee voida kattaa luomukalan hintapreemiolla, mutta on epävarmaa, onko se mahdollista. Kokemuksia ja tietoa aiotaan hankkia Irlannista ja Tanskasta, jotka ovat suurimpia luomukalan tuottajia. Lisäksi vesiviljelyllä on yleisesti lukuisia haasteita, alkaen siitä, että uusien lupien saanti on monessa

tapauksessa erittäin vaikeaa, kallista ja kestää pitkään. Luomutuotanto ei ole ollut prioriteettikysymys, kun kalan kysyntä muutenkin on korkea. Lisäksi ympäristömerkkien merkitystä, kuten ASC –sertifikaatti (Aquaculture Stewardship Council), on pidetty luomutuotantoa tärkeämpänä.

Toimenpiteet

7.1 Käydään läpi lainsäädännön esteet ja mahdollisuudet

Työtä tehdään Vesiviljelyn kehittämissyöryhässä.

Mittarit

- Kartoitus tehty

Mahdolliset rahoituslähteet

- Virkatyö

7.2 Kuullaan luomukalan tuottajina kehittyneiden tanskalaisten ja irlantilaisten tuottajien kokemuksia

Mittarit

- Kuulemiset keväällä 2023

Mahdolliset rahoituslähteet

- Virkatyö

7.3 Arvioidaan luomutuotannon kannattavuutta ja luomukalan kysyntää sekä ASC ympäristömerkin merkitystä

Työtä tehdään ministeriön asettamassa vesiviljelyn kehittämissyöryhmässä yhdessä luomuasiantuntijoiden kanssa.

Mittarit

- Vesiviljelyn kehittämissyöryhmä 2023 alkaen

Mahdolliset rahoituslähteet

- Virkatyö ja mahdollinen selvitys (Euroopan meri- ja kalatalousrahasto EMKVR/ kansalliset varat)

7.4 Pohditaan ratkaisuja mahdollisten esteiden varalta ja harkitaan toimia luomutuotannon käynnistämisen mahdollistamiseksi.

Tällaisia toimia ovat esim. viranomaisten ohjeet, emokalaston perustaminen, poikasten ja rehun saanti.

Mittarit

- Vesiviljelyn kehittämissyöryhmä 2023 alkaen

Mahdolliset rahoituslähteet

- Virkatyö ja mahdollinen selvitys (Euroopan meri- ja kalatalousrahasto EMKVR/ kansalliset varat)

8 Tavoite 8: Luomuosaamisen ja tiedon lisääminen

Toimenpiteet

8.1 Perustiedot luomusta toisen asteen ammatillisen opetuksen ja korkeakoulujen opetussuunnitelmiin

Koulutuksen kehittämiseksi on tarpeen tehdä luomupetuksen nykytilaa ja koulutuksen kehittämistarpeita koskeva selvitys. Siinä kartoitetaan luomukoulutuksen nykytilaa koko ruoka-alalla. Sen pitää kattaa maa- ja puutarhatalouden, kalatalouden ja keruutuotannon opetus ja elintarvikkeiden jatkojalostus. Myös kansainvälinen yhteistyö ja verkostot pitää kartoittaa. Selvityksen pohjalta pystytään kehittämään eri asteiden opetussuunnitelmia ja opettajankoulutusta ja varmistamaan koulutustarjontaa.

Mittarit

- Selvityksen kattavuus
- Luomukoulutuksen kattavuus, tarjonnan ja suoritusten laajuus ja määrä
- Opinnäytetöiden laajuus ja määrä
- Luomuun erikostuneiden opettajien määrä

Mahdolliset rahoituslähteet

- Hankerahoitus
- OKM:n perusrahoitus

8.2 Maatalous- ja opetushallinnon välisen yhteistyön lisääminen

Maatalous- ja opetushallinnon yhteistyössä on tärkeää rakentaa luomuasioiden parissa toimivien verkosto. Yhteistyön tiivistämisen kannalta erilaiset vierailut ja muut tapahtumat ovat merkittävä osa toimintaa. Tiedon vaihtamiseksi tarvitaan säännöllisiä kokouksia ja erilaisia tapahtumia, kuten teemawebinaareja. Yhteistyön rakentaminen ja ylläpito edellyttävät toiminnan koordinaatiota ja toimintasuunnitelmaa. Aluksi on syytä tehdä nykytilaselvitys eli kartoitus nykyisistä tiedotus- ja tiedonvaihtomenetelmistä. Sen jälkeen alkaa verkoston rakentaminen ja avaintoimijoiden määrittely.

Mittarit

- Selvityksen kattavuus
- Verkoston laajuus ja kattavuus
- Tapahtumien määrä
- Ajankohtaistiedon välittäminen ja eri teemoihin tutustuminen

Mahdolliset rahoituslähteet

- Hankerahoitus ja organisaatioiden oma panostus

8.3 Luomututkimustulokset nopeasti tilojen ja yritysten käyttöön

Koko luomutuotantoketjua alkutuotannosta kulutukseen on tarvetta kehittää monitieteisen tutkimuksen keinoin. Luomuinstituutin tutkimusstrategiassa vuosille 2021-2024 on käsitelty kotimaisen luomututkimuksen painopistealueita. Luomututkimukselle on tarkoituksenmukaista luoda strategiat vuosille 2025-2030 tutkijoiden ja luomualan toimijoiden yhteistyönä. Tarvitaan mm. alkutuotannon, elintarvikejalostuksen ja liiketoiminnan kehittämistä tukevaa tutkimusta ja kehittämishanketoimintaa. Luomututkimustulosten jalkauttaminen käytäntöön ja tutkimustiedon nopea välittäminen monipuolisen ja -kanavaisen viestinnän keinoin on tavoiteltavaa. Tutkimustiedon välittäminen ymmärrettävässä muodossa tukee myös luomutuotannon laajempaa ymmärrystä yhteiskunnassamme. Tietoa voidaan levittää monin tiedeviestinnän keinoin, joista webinaarit ja kaikkien helposti saatavilla olevat verkkojulkaisut tavoittavat laajoja kohderyhmiä. Neuvonnan rooli tutkimustiedon levittäjänä on keskeinen. Neuvontaa toteutetaan sekä ryhmä- että tilaneuvontana.

Luomutuotannolle on ominaista paikallisten resurssien tehokas hyödyntäminen ja paikallisiin olosuhteisiin sopeutuva tuotanto. Suomalaisen luomutuotannon opetus- ja demotilaverkoston kokoaminen luomututkimuksen ja tiedonjalkauttamisen tueksi tukee erityisesti luomualkutuotannon kehittämistä koko maassa. Yhteistyötä ProAgrian tutkimustilaverkoston, Luonnonvarakeskuksen, koulutilojen ja olemassa olevien Living lab –verkostojen ja Lighthouse farm –tilojen kesken on rakennettava ja edistettävä. Verkoston päätavoitteita ovat maataloustieteellisen tutkimuksen edistäminen, innovaatioiden testaus käytännössä ja tutkimustiedon jalkauttaminen.

Agrihubi-osaamiskeskuksen (www.agrihubi.fi) tavoitteena on vahvistaa maa- ja puutarhatalouden liiketaloudellista osaamista ja rakentaa pohjaa suomalaisen alkutuotannon, ml. luomutuotanto, kestäväälle kannattavuudelle. Maatalouden liikkeenjohto-osaamisen kehittyminen edellyttää tutkimusta, tutkintokoulutuksen uudistamista, neuvontapalveluiden rakentamista auttamaan kokonaisvaltaista tilan johtamista sekä näitä edistäviä hankkeita. Hankkeet vievät osaltaan uutta tietoa käytäntöön. Näiden välineiden tehokas hyödyntäminen puolestaan edellyttää ruokaketjun osapuolilta ja sidosryhmiltä aktiivista osallistumista ja sitoutumista yhteisen tavoitteen saavuttamiseen. Jotta jatkossa koulutus antaa entistä paremmat eväät ja valmiuden työelämään ja yrittäjyyteen, neuvonta vastaa yrittäjän tarpeisiin ja tutkimus perehtyy käytännöstä nouseviin asioihin, tarvitaan kaikkien osapuolten ja erityisesti maatalous- sekä puutarhatalouden yrittäjien osallistumista.

Pilottien ja kokeilujen avulla tutkimustieto saadaan nopeasti käyttöön. Hyvien käytäntöjen ja esimerkkien jakaminen, tuottajatarinat, onnistumiset ovat tärkeitä tiedon välittämisessä. Merkittävää on rakentaa kansainvälinen verkosto, jonka kautta tiedonvaihto tapahtuu.

Mittarit

- Käynnistynyt tutkimustilaverkosto, jossa mukana kattavasti luomutiloja eri tuotantosuunnilta ja alueilta
- Yhteistyöhankkeiden määrä, toimijoiden ja toiminnan määrä
- Opiskelijoiden kytkeminen kehittämiseen ja yritysten toimintaan harjoittelujen, tutustumisretkien ja vierailuiden muodossa
- Aikaisempien hankkeiden tulosten hyödyntäminen

Mahdolliset rahoituslähteet

- Luomuinstituutin rahoitus
- Neuvonnan rahoitus
- Hankerahoitus ja organisaatioiden ja yritysten oma rahoitus

8.4 EU:n tutkimus- ja innovaatiovarojen ja EIP-Agri varojen hyödyntäminen

Euroopan yhteinen tutkimus- ja innovaatiorahoitus (mm. Eurooppa Horisontti, EIP-Agri, rakennerahastot) tarjoaa tärkeän rahoitusinstrumentin suomalaisen luomualan tutkimusperustaiselle osaamisen kehittämiseksi. Jotta suomalainen tutkimusosaaminen tukisi luomuelinkeinon kehittymistä, pitää tutkimusta suunnata alan kannalta keskeisiin tutkimustarpeisiin. Luomuinstituutin tutkimusstrategia on laadittu yhteistyössä elinkeinoelämän ja sidosryhmien kanssa ja siinä on kuvattu tutkimuksen prioriteetteja vuosille 2021-2024. Tutkimusstrategiaa on syytä päivittää vuosille 2025-2030. Lähitulevaisuudessa on syytä löytää keinoja luomuelintarvikejalostukseen ja kotieläntuotantoon liittyvän tutkimuksen lisäämiseen, sillä niiden volyyymi on viime vuosina ollut suhteellisen vähäinen.

Luomualaa tukevan tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistamista on tehtävä pitkäjänteisesti. Suomalaisen luomualan tarpeista on viestittävä jo siinä vaiheessa, kun erilaisia ohjelmapapereita laaditaan. Luomunäkökulman saaminen alueellisiin strategioihin ja ohjelmiin (esim. Living Lab-verkoston koskien) on tärkeää, jotta luomualan tarpeet huomioidaan maaseudun ja ruoka-alan kehittämistä ohjaavissa taustadokumenteissa.

Kansainvälisen tutkimusyhteistyön lisääminen sekä tutkijoiden ja neuvojen kansainvälisen verkostoitumisen edistäminen ovat tärkeitä toimia, jotta Euroopan tutkimus- ja innovaatiovaroja pystytään täysimääräisesti hyödyntämään. Tutkijankoulutukseen panostaminen kotimaassa mahdollistaa luomututkimusosaajien kasvamisen kotimaassa ja alan osaamisen kehittymisen.

Mittarit

- Luomututkimusstrategia vuosille 2025-2030 julkaistu
- Käynnistyneet luomualaa kehittävät Horisontti Eurooppa –hankkeet, joissa mukana suomalaisia toimijoita
- Käynnistyneet luomualaa kehittävät rakennerahastohankkeet Suomessa

Mahdolliset rahoituslähteet

- Luomuinstituutin rahoitus
- EU-tutkimusrahoitus

8.5 Luomuneuvonnan laadun turvaaminen tuotanto- ja yritysneuvonnassa

Luomuneuvonnassa kuten muussakin maaseutuneuvonnassa keskeistä on asiantuntijoiden osaaminen. On tärkeää, että toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta ja korkeakouluista valmistuneilla, luomutiloista ja elintarvikejalostajia palvelemaan tulevilla asiantuntijoilla on hyvät perustiedot luomusta. Luomuneuvonnan jatkuvuus, uusien asiantuntijoiden pysyvyys ja palkkatason houkuttelevuus on voitava varmistaa.

Uudet luomuasiantuntijat tarvitsevat perehdytyskoulutusta asiakastyöhön (toimintatavat, palvelut ja työvälineet). Luomuasiantuntijoiden osaamisen ylläpitämiseksi tarvitaan lisäksi täydennyskoulutusta (sisäinen ja ulkopuolinen koulutus). Luomutarkastustoiminta sekä Neuvo-palvelut ja niihin kuuluva asiantuntijoiden koulutus varmistavat osaltaan neuvonnan laatua. Luomuneuvonnan kehitysrahoitusta tarvitaan turvaamaan neuvonnan laatu jatkossakin. Luomuneuvonnan kehitys- ja hankerahoituksessa on huomioitava luomuneuvojen työ luomun yleisessä edistämässä alueellisesti. Rahoitusta tarvitaan niin osaamisen kuin työvälineiden kehitystyöhön. Digitaalisuus mahdollistaa tehokkaan kokemusten ja tiedon vaihdon niin asiakastyössä kuin neuvojaverkostossa.

Työssä tapahtuvaa luomuasiantuntijoiden osaamisen kehittymistä palvelevat tutkimuksen, neuvonnan, elintarvikeyritysten ja viljelijöiden yhteistyöhankkeet, joita on käsitelty tarkemmin aiemmissa luomuosaamista ja tiedon lisäämistä koskevilla toimenpiteillä. Kansainvälinen neuvojaverkosto tarjoaa mahdollisuuden osaamisen laajentamiseen. Toiminnan tiivistämiseen tarvitaan kuitenkin lisäresursseja.

Luomutilojen neuvonnassa tarvitaan monialaista osaamista. ProAgrian eri osaajista koostuvat asiakastiimit voivat tarjota laajaa osaamista asiakkaan hyväksi. Luomuliitto julkaisee ainoaa luomutuottajille suunnattua ammattilehteä, jossa julkaistaan asiantuntijoiden tekemiä juttuja ja kysymys/vastaus –palsta. Luomuliiton asiantuntijoilla on ainutlaatuista pitkän ajan kuluessa kertynyttä erityisosaamista ja sosiaaliset verkostot. Asiantuntijoiden puoleen kääntyvät luomutuottajat, tutkijat, muut neuvojat, kehittäjät, toimittajat ja viranomaiset saadakseen riippumatonta tietoa luomuun liittyvissä kysymyksissä.

Neuvontapalveluita pitää laajentaa kattamaan elintarvikejalostus ja luomukeruu. Luomukeruu neuvoja voidaan kouluttaa Metsäkeskuksen ja ProAgrian yhteistyöllä. Tietopaketti keruuluomusta yritysneuvonnan ja kehittämisorganisaatioiden käyttöön on mahdollista tehdä. Erityisesti pieniä elintarvikejalostajia on tuettava siirtymään luomuun neuvonnan avulla. Luomuelintarvikejalostuksen neuvontaa voidaan kehittää yhteistyössä teollisuuden, kaupan, viljelijöiden ja koekeittiöiden kanssa.

Mittarit

- Valtionavun määrä luomuneuvontaan
- Hankerahoitus
- Perus- ja täydennyskoulutusohjelma
- Asiakastyytyväisyys
- Pienille elintarvikejalostajille kohdistetun neuvonnan määrä

Mahdolliset rahoituslähteet

- Luomuneuvontaan kohdistettu valtionapu
- Hankerahoitus
- Asiakasrahoitus
- Neuvo-palveluihin kohdennettu rahoitus
- Horisontti-hankkeet
- Oppilaitosyhteistyö
- Luomua metsäluonnosta –hankkeen rahoitus

9 Tavoite 9. Lainsäädäntö ja valvonnan kehittäminen

Toimenpiteet

9.1 Kehittäminen valvonnan järjestämisessä ja laadunvarmistamisessa

Aluehallinnon uudistuksen yhteydessä huomioidaan luomuvalvonnan ja sertifiointin tarkoituksenmukainen järjestäminen. Tavoitteena on oltava valvonnan yhdenmukaistaminen eri puolilla maata, siten että valvonnan vaikuttavuus ja tuloksellisuus paranevat. Luomuvalvonnan alueellisella keskittämisellä tarkoituksenmukaisiin kokonaisuuksiin nämä tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Ruokavirastolle osoitetaan riittävät resurssit sille annettujen tehtävien hoitamiseksi.

Käynnistetään luomutuotteiden kerääjien ja Ruokaviraston säännölliset vuosittaiset tapaamiset, joissa käydään läpi luomutuotteiden keruuseen liittyviä asioita. Varsinkin metsästä kerättävien luomutuotteiden keruu on kehitysvaiheessa ja vuoropuhelu edistää keruuseen liittyvän ohjeiston ja lainsäädännön kehitystä.

Luomuvalvonnan yhdenmukaisuuden tukemiseksi päivitetään tarkastajan käsikirja luomutarkastajille. Käsikirjassa on koottuna Ruokaviraston menettelyohjeita käytännön tilanteisiin.

Ylläpidetään luomuhoidon laadintatyössä rakennettua viranomaisyhteyttä sidosryhmien kanssa. ELY-keskukset järjestävät lisäksi vuosittain viljelijätilaisuuksia, joissa käsitellään muun muassa tukivalvonnan edellyttämien toimintamallien huomioimista luomuvalvonnassa.

Koulutetaan luomuvalvoja ja nostetaan osaamistasoa myös luomukeruuun.

Edistetään keruualueiden valvonnassa uusia toimintatapoja, kuten sopimusjärjestelyjä vuokra- tai käyttöoikeuksista. Selvitetään toimintamallia, jossa selvittäjä tai joku muu palveluntarjoaja hoitaa metsänomistajan puolesta ns. perusmallilla luomuvalvontaan liittymisen.

Vuoteen 2030 mennessä selvitetään, voidaanko keruuluomun valvontajärjestelmä erottaa kasvintuotannon valvonnasta täysin erilaisena toimintaympäristönä. Mahdollisin muutosehdotuksin tulee oikea-aikaisesti vaikuttaa EU-lainsäädäntöön. Hyödynnetään ELY-keskusten tukiasiantuntijoiden osaamista ja laaditaan selvitys, jossa otetaan huomioon valvontajärjestelmän vaatimukset, metsänomistajan tarpeet, resurssit jne.

Mittarit

- Ruokaviraston luomuvalvontatehtäviin varatun henkilöstömäärän kehitys (htv)
- ELY-keskusten luomuvalvontatehtäviin varatun henkilöstömäärän kehitys (htv)
- Luomuvalvonnassa olevien maanomistajien ja muiden henkilöiden määrä, pinta-alat ja luomutoiminnan liikevaihto
- ELY-keskusten järjestämien viljelijätilaisuuksien ja niiden osallistujien määrä vuosittain eri alueilla tai etäyhteyksien välityksellä (kpl.)

Mahdolliset rahoituslähteet

- Virkatyö, yritysrahoitus, hankerahoitus

9.2 Ryhmäsertifiointi

Osallistutaan EU:n yhteisiin toimiin parhaiden käytäntöjen selvittämiseksi ja innovatiivisten ratkaisujen löytämiseksi. Aloitteellisuus lähtee yrityksistä, jotka tunnistavat ryhmäsertifiointin mahdollisuudet.

Selvitetään vuoden 2023 aikana ryhmäsertifiointin mahdollisuuksia yhteismetsän/osuuskunnan kanssa prosessin ajankäytön ja kustannusten selvittämiseksi, tavoitteena muodostaa toimivia luomukeruukokonaisuuksia ja selvittää ryhmäsertifiointin kustannukset ja prosessin etenemismalli.

Mittarit

- Selvitys tehty

Mahdolliset rahoituslähteet

- Yritysrahoitus, hankerahoitus

9.3 Valvonnan menetelmien kehittäminen, erityisesti sähköisten menetelmien kehittäminen

Arvioidaan, mihin tilanteisiin valvonnan suorittaminen etäyhteyksien välityksellä soveltuisi. Laaditaan arvioinnin perusteella käytännön menettelyt etäyhteyksien välityksellä suoritettavien valvontatoimien toteuttamiseksi. Luomuasetus ja virallinen valvonta-asetus mahdollistavat joitakin uusia käytäntöjä valvonnan järjestämisessä. On tarpeen kehittää hallinnonalalla käytettävien sähköisten menettelyjen käyttöä valvontatehtävissä, ja pyrkiä lisäämään asiakkaiden mahdollisuuksia asioida viranomaisten kanssa sovellusten kautta.

Jatketaan luomuvalvonnan sähköisten lomakkeiden kehittämistä Salli-hankkeen puitteissa.

Kehitetään valvonnan tiedonhankintaa etävälineillä ja koulutetaan tarkastajia välineiden ja tiedon hyödyntämisessä. Uusien työkalujen käyttöönotto vaatii panostusta tarkastajien osaamiseen niin että valvonta on sujuvaa ja tarkoituksenmukaista.

Mittarit

- Luomuvalvonnan lomakkeiden siirtyminen sähköiseen muotoon
- Vähittäismyymyjille saatu oma lomake valvontaan ilmoittautumista varten

Mahdolliset rahoituslähteet

- Virkatyö, hankerahoitus

9.4 Ehkäistään luomutuotteisiin liittyvää petoksellista toimintaa

Huomioidaan luomu osana elintarvikepetosten ehkäisyytoimia. Ruokavirasto on 2020-2022 toteuttanut petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittämisen luonnonmukaisessa tuotannossa elintarvikevalvonnan painopisteenä.

EU:n luomutoimintasuunnitelman mukaisesti komissio on kehittänyt tietokannan kaikkien EU-toimijoiden sertifikaateista. Tietokanta tarjoaa suomalaisille toimijoille käytännöllisen työkalun luomutoimijoiden sertifikaattien aitouden varmistamiseksi.

Huolehditaan, että eri viranomaisilla on käytännöt ja resurssit yhteistyöhön petosten ehkäisytoimissa ja torjunnassa. EU:n luomutoimintaohjelmassa korostetaan kansallisten

ja EU-viranomaisten kitkattoman yhteistyön merkitystä petosten ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa. On tärkeää hahmottaa keskeiset yhteyshenkilöt ja toimintatavat luomutuotteisiin liittyvien petosten ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa. Suomalaisilla viranomaisilla on oltava valmius sekä kansalliseen että kansainväliseen yhteistyöhön.

Varmistetaan tuontivalvonnan sujuvat käytännöt ja osallistutaan komission koordinoimiin luomutuotteiden jäljitettävyysharjoituksiin. EU:n luomutoimintaohjelman mukaan komissio koordinoi jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden kanssa järjestettäviä luomutuotteiden jäljitettävyysharjoituksia. Viranomaisten ammattitaidon ylläpitämiseksi ja kontaktien luomiseksi on tärkeää osallistua komission koordinoimiin harjoituksiin. Osallistutaan EU-komission järjestämiin työpajoihin ja jaetaan kokemuksia ja parhaita käytäntöjä.

Mittarit

Mahdolliset rahoituslähteet

- Virkatyö

9.5 Selvitetään luomusektorin tiedon käsittelyyn liittyvät tarpeet. Kehitys- ja innovointivarojen ohjaus tiedon käsittelyn tehostamiseksi luomutuotannossa pelloilta pöytään

Pyritään siihen, että tietojärjestelmät toimivat yhdessä ja tiedot päivittyvät automaattisesti kaikkiin tarvittaviin järjestelmiin. Uusien ohjelmien tai järjestelmien suunnittelussa ja toteutuksessa on varmistettava tiedon kulku viranomaisten ylläpitämien järjestelmien välillä ja löydettävä tiedonkulkua helpottavia ratkaisuja.

Luomuvalvonnan yhteydessä syntyy valtava määrä ajantasaista tietoa, maataloilta ja muilta valvonnassa olevilta tahoilta. Tätä aineistoa pitää voida hyödyntää luomuketjun kehittämisessä, esim. elintarvikkeiden jatkojalostuksessa.

Hyödynnetään viipymättä komission työstämiä digitaaliteknologisia ratkaisuja tuotteiden ja erien tunnistamiseksi, jäljittämiseksi, paikallistamiseksi ja tuotekohtaisten tietojen jakamiseksi, kun ne ovat jäsenvaltioiden käytettävissä, esim. sähköisen tuotepassin kaltaiset ratkaisut. Suomen tulee olla aktiivinen uusien yhteisten järjestelmien käyttöönotossa ja toimia etujoukoissa digitaaliteknologisten ratkaisujen hyödyntämisessä. Silloin kun ei ole

kyse liiketaloudellisesti arkaluonteisesta tiedosta, tietojen tulee olla jollakin tasolla myös toimitusketjun saatavissa eikä vain viranomaisten käytössä.

Hyödynnetään Horisontti Eurooppa -puiteohjelman mukaiset toimet lohkoketjuteknologioiden käytön edistämiseksi maataloustuote- ja elintarvikealalla sekä muut kohdennetut tutkimus- ja innovointitoimet, joilla on tarkoitus kehittää innovatiivisia ratkaisuja luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden jäljittämiseen.

Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan komission toteuttamiin pilottihankkeisiin liittyen luomutuotteiden jäljitettävyyden parantamiseen lohkoketjun tai muiden digitaalisten teknologioiden avulla.

Mittarit

- Horisontti Eurooppa-puiteohjelman varojen käyttö Suomessa lohkoketjuteknologioiden käytön edistämiseksi luomumaataloustuote ja-elintarvikealalla

Mahdolliset rahoituslähteet

- Horisontti Eurooppa

Maa- ja metsätalousministeriö

Hallituskatu 3 A, Helsinki
PL 30, 00023 Valtioneuvosto

mmm.fi

ISBN: 978-952-366-855-3 PDF

ISSN: 1797-397X PDF